

ROČNÍK XXVII

2019
ÚAD

◀ ÚČTOVNÍCTVO ◀ AUDÍTORSTVO ◀ DAŇOVNÍCTVO

OSOBITNÉ ČÍSLO

ISSN 1335-2024

9 771335 202117

vydáva

SKCU
SLOVENSKÁ KAMORA
CERTIFIKOVANÝ AUDITOVÝ

SKAU
SLOVENSKÁ KOMORA
AUDÍTOROV

SKDP
Slovenská komora
daňových poradcov

Think Ahead

v spolupráci
s Ministerstvom financií SR
a Najvyšším kontrolným
úradom SR

OBSAH

Komerčné banky ako špecifické účtovné jednotky (Kadlečíková, O.)	3
Špecifické položky účtovnej závierky neziskových účtovných jednotiek (Kordošová, A.)	17
Predaj podniku z právneho a účtovného hľadiska (Podmanická, M.)	36

Zodpovedná redaktorka: Ing. Tatjana Karešová

Redakčná rada: Dr. h. c. prof. Ing. Július Alexy, CSc. (predseda), Ing. Ondrej Baláž, Ing. Mária Brániková, Ing. Richard Farkaš, CSc., Ing. Mária Horváthová, Ing. Eva Hupková, FCCA, prof. Ing. Janka Hvoždárová, CSc., Ing. Jozef Hýbl, FCCA, CA, DiplIFR, Ing. Petra Krišková, PhD., doc. Ing. Lenka Krupová, Ph.D, Ing. Viera Laszová, doc. Ing. Jozef Makúch, PhD., Ing. Janka Matayová, Ing. Ján Artur Oberhauser, CSc., Ing. Ivan Paule, FCCA, PhD., Ing. Jozef Škultéty, PhD., prof. Ing. Miloš Tumpach, PhD., Ing. Ján Užík, PhD., Ing. Dagmar Válová, ACCA

Účtovníctvo • Audítorstvo • Daňovníctvo *v teórii a praxi*, osobitné vydanie, ročník XXVII.

Vydáva: Slovenská komora certifikovaných účtovníkov v spolupráci so Slovenskou komorou audítorov, Slovenskou komorou daňových poradcov, Ekonomickou univerzitou v Bratislave, Ministerstvom financií SR, Najvyšším kontrolným úradom SR a ACCA.

Adresa redakcie: Záhradnícka 95, 821 08 Bratislava

Evidencia:

Adresa administrácie:

MK SR EV 3794/09: Vedecko-odborný časopis. Professional Magazine of Science.

Záhradnícka 95, 821 08 Bratislava
Telefón: 0903 478 592, fax: 02/ 534 12 954
IČO: 173 140 20
DIČ: 2020708778
IČ DPH: SK2020708778
Bankové spojenie: SLSP, a. s., Bratislava
IBAN: SK33 0900 0000 0000 1148 2463

Design obálky: Vladimír Kriško

Objednávky prijíma administrácia. Za obsah inzercie zodpovedá inzerent.
Jednotlivé články vyjadrujú názor autora, redakcia nezodpovedá za ich obsah. Na viaceré problémy môžu existovať odlišné názory.
Neprešlo jazykovou úpravou.

Zadané do tlače: 1. 12. 2019

Komerčné banky ako špecifické účtovné jednotky

Ing. Oľga Kadlečíková, PhD.

Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva

V ekonomickom prostredí Slovenskej republiky pôsobí množstvo podnikateľských subjektov s rôznorodým charakterom a zameraním ich činnosti. Jedným z nich sú aj banky. Väčšina bánk pôsobiacich na našom území sú banky, ktoré môžeme zaradiť do skupiny pod označením komerčné (obchodné) banky. Už z označenia komerčné je zrejmé, že boli založené s úmyslom vykonávať podnikateľskú činnosť, ktorej cieľom je dosahovanie zisku. Týmto sa nelíšia od iných podnikateľských subjektov. Avšak pojmom banka nemôžeme označiť akýkoľvek subjekt vykonávajúci podnikateľskú činnosť.

Komerčné banky predstavujú špecifické obchodno-podnikateľské subjekty, zamerané na dosahovanie zisku pri zachovaní zásad stability a bezpečnosti z hľadiska rizík bankového podnikania. V odbornej literatúre sa obyčajne komerčná banka charakterizuje ako sprostredkovateľ presunu finančných prostriedkov v ekonomike od tých subjektov, ktoré majú ich relatívny prebytok k tým subjektom, ktoré majú ich relatívny nedostatok.

Základné podmienky a pravidlá činnosti a fungovania komerčných bánk na Slovensku sú upravené zákonom č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Tento zákon upravuje niektoré vzťahy súvisiace so vznikom, s organizáciou, riadením, podnikaním a so zánikom bánk so sídlom na území Slovenskej republiky a niektoré vzťahy súvisiace s pôsobením zahraničných bánk na území Slovenskej republiky na účel regulácie a kontroly bánk, pobočiek zahraničných bánk a iných subjektov s cieľom bezpečného fungovania bankového systému.

Podľa zákona o bankách je banka právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky založená ako akciová spoločnosť, ktorá je úverovou inštitúciou a ktorá má na výkon svojej činnosti udelené bankové povolenie.

Komerčné banky môžu svoju činnosť vykonávať výhradne iba ako akciové spoločnosti. Iná právna forma nie je, na rozdiel od iných európskych štátov, na Slovensku povolená. Napríklad v Českej republike môžu bankovú činnosť vykonávať aj úverové družstvá. Tak ako na iné podnikateľské subjekty

- akciové spoločnosti, aj na komerčné banky sa vzťahuje Obchodný zákonník (zákon č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov). Podľa Obchodného zákonníka je akciovou spoločnosťou spoločnosť, ktorej základné imanie je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou menovitou hodnotou. Akcia predstavuje práva akcionára ako spoločníka podieľať sa podľa zákona a stanov spoločnosti na jej riadení, zisku a na likvidačnom zostatku po zrušení spoločnosti s likvidáciou, ktoré sú spojené s akciou ako s cenným papierom. Akcia môže byť vydaná v podobe listinného cenného papiera alebo v podobe zaknihovaného cenného papiera, môže znieť na meno alebo na doručiteľa, avšak banky, na rozdiel od iných akciových spoločností, môžu vydávať svoje akcie len ako zaknihované cenné papiere na meno. Zmena ich podoby alebo formy je zákonom o bankách zakázaná. Základné imanie akciovej spoločnosti je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou menovitou hodnotou a jeho celková hodnota musí byť podľa Obchodného zákonníka aspoň 25 000 eur. Zákon o bankách ale komerčným bankám ako akciovým spoločnostiam stanovuje povinnosť vytvoriť základné imanie najmenej až vo výške 16 600 000 eur a povolené sú výhradne peňažné vklady do základného imania.

Banka je zákonom o bankách zadefinovaná ako akciová spoločnosť, ktorá je úverovou inštitúciou. Podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 575/2013 z 26. júna 2013 o prudenciálnych požiadavkách na úverové inštitúcie a investičné spoločnosti a o zmene nariadenia (EÚ) č. 648/2012 v znení neskorších predpisov je úverovou inštitúciou spoločnosť, ktorej predmetom činnosti je:

- prijímanie vkladov alebo iných návratných peňažných prostriedkov od verejnosti a
- poskytovanie úverov na vlastný účet;

Vkladom sa rozumie zverené peňažné prostriedky alebo iné návratné peňažné prostriedky od verejnosti (klientov - vkladateľov), ktoré predstavujú záväzok banky voči vkladateľovi na ich výplatu.

Úverom sa rozumie dočasné poskytnutie peňažných prostriedkov na vlastný účet banky.

Prijímanie vkladov od verejnosti a poskytovanie úverov na vlastný účet sú činnosti, ktoré musí daný subjekt – akciová spoločnosť vykonávať, aby sme o ňom mohli povedať, že je bankou. Ak by tieto činnosti nevykonával, nemohli by sme ho za banku označiť. Okrem týchto dvoch základných činností, t. j. prijímania vkladov a poskytovania úverov, môžu banky na základe bankového povolenia vykonávať aj ďalšie bankové činnosti a to:

- a) poskytovanie platobných služieb a zúčtovanie,
- b) poskytovanie investičných služieb, investičných činností a vedľajších služieb pre klientov a investovanie do cenných papierov na vlastný účet,
- c) obchodovanie na vlastný účet
 - 1. s finančnými nástrojmi peňažného trhu v eurách a v cudzej mene, so zlatom vrátane zmenárenskej činnosti,
 - 2. s finančnými nástrojmi kapitálového trhu v eurách a v cudzej mene,
 - 3. s mincami z drahých kovov, pamätnými bankovkami a pamätnými mincami, zberateľskými mincami, hárkami bankoviek a súbormi obehových mincí,
- d) správu pohľadávok klienta na jeho účet vrátane súvisiaceho poradenstva,
- e) finančný lízing,
- f) poskytovanie záruk, otváranie a potvrdzovanie akreditívov,
- g) poskytovanie poradenských služieb v oblasti podnikania,
- h) vydávanie cenných papierov, účasť na vydávaní cenných papierov a poskytovanie súvisiacich služieb,
- i) finančné sprostredkovanie,
- j) uloženie vecí,
- k) prenájom bezpečnostných schránok,
- l) poskytovanie bankových informácií,
- m) funkciu depozitára podľa osobitného predpisu,
- n) spracovávanie bankoviek a mincí,
- o) vydávanie a správa elektronických peňazí.

Platobnou službou sa rozumie:

- a) vklad finančných prostriedkov v hotovosti na platobný účet alebo výber finančných prostriedkov v hotovosti z platobného účtu a vykonávanie všetkých úkonov súvisiacich s vedením platobného účtu,
- b) vykonávanie platobných operácií teda vkladov finančných prostriedkov, výberov finančných prostriedkov alebo prevodov finančných prostriedkov na pokyn platiteľa alebo príjemcu, vrátane prevodu finančných prostriedkov z platobného účtu alebo na platobný účet vedený u poskytovateľa platobných služieb:
 - 1. úhradou,
 - 2. prostredníctvom platobnej karty alebo iného platobného prostriedku,
 - 3. inkasom,
- c) vykonávanie platobných operácií z úveru poskytnutého používateľovi platobných služieb:

1. formou povoleného prečerpania platobného účtu, a to:
 - 1a. úhradou,
 - 1b. prostredníctvom platobnej karty alebo iného platobného prostriedku,
 - 1c. inkasom, alebo
 2. formou úverového rámca prostredníctvom platobnej karty alebo iného platobného prostriedku,
- d) vykonávanie platobných operácií, pri ktorých sa súhlas platiteľa s vykonaním platobnej operácie udeľuje prostredníctvom akéhokoľvek telekomunikačného zariadenia, digitálneho zariadenia alebo zariadenia informačných technológií a platba sa vykoná prevádzkovateľovi telekomunikácií, prevádzkovateľovi systému informačných technológií alebo siete, ktorý koná iba ako sprostredkovateľ medzi používateľom platobných služieb a dodávateľom tovaru a služieb,
- e) vydávanie alebo prijímanie platobnej karty alebo iného platobného prostriedku.

Investičné služby poskytované pre klientov banky a investičné činnosti sú:

- a) prijatie a vykonanie alebo aj postúpenie pokynu klienta na nákup alebo predaj jedného alebo viacerých finančných nástrojov na účet klienta,
- b) riadenie portfólia cenných papierov, ktorým je obhospodarovanie portfólia cenných papierov v súlade s oprávneniami udelenými klientmi na základe voľnej úvahy obhospodarovateľa. Obhospodarovateľ je povinný aj bez pokynov klienta obstarávať kúpu a predaj, ako aj prvé nadobudnutie cenných papierov, ich úschovu a správu, a to s cieľom zabezpečiť dlhodobú odbornú starostlivosť o portfólio klienta.
- c) investičné poradenstvo. Investičným poradenstvom je poskytovanie osobného odporúčania klientovi na jeho žiadosť alebo na základe podnetu poskytovateľa investičnej služby v súvislosti s jedným alebo viacerými obchodmi s finančnými nástrojmi.
- d) upisovanie a umiestňovanie cenných papierov na základe pevného záväzku, teda nadobudnutie cenných papierov od ich emitenta pri ich vydaní na účely ich predaja tretím osobám so súčasným záväzkom zabezpečiť predaj týchto cenných papierov za vopred dohodnutú cenu vrátane záväzku odkúpiť od emitenta nepredané cenné papiere,
- e) umiestňovanie cenných papierov bez pevného záväzku, teda zabezpečovanie predaja cenných papierov pre emitenta pri ich vydaní bez záväzku odkúpiť od emitenta nepredané cenné papiere,

Vedľajšími službami sa rozumejú napr.:

- a) úschova a správa cenných papierov na účet klienta, vrátane držiteľskej správy, a súvisiacich služieb, najmä správy peňažných prostriedkov a finančných zábezpek,
- b) poskytovanie poradenstva v oblasti štruktúry kapitálu a stratégie podnikania a poskytovanie poradenstva a služieb týkajúcich sa zlúčenia, splnutia, premeny alebo rozdelenia spoločnosti alebo kúpy podniku,
- c) vykonávanie investičného prieskumu a finančnej analýzy alebo inej formy všeobecného odporúčania týkajúceho sa obchodov s cennými papiermi,
- d) služby spojené s upisovaním finančných nástrojov.

Pri úschove listinných cenných papierov sa zaväzuje uschovávateľ prevziať listinný cenný papier na uloženie do samostatnej alebo hromadnej úschovy a zložiteľ sa zaväzuje zaplatiť mu odplatu. Samostatnou úschovou je uloženie listinného cenného papiera jedného zložiteľa oddelene od listinných cenných papierov ostatných zložiteľov. Uschovávateľ je povinný vrátiť zložiteľovi ten istý listinný cenný papier, ktorý mu zložiteľ zveril do úschovy.

Hromadnou úschovou je spoločné uloženie zastupiteľného listinného cenného papiera zložiteľa so zastupiteľnými listinnými cennými papiermi iných zložiteľov. Uschovávateľ je povinný odovzdať zložiteľovi zastupiteľný listinný cenný papier, ale zložiteľ nemá právo na vrátenie toho istého listinného cenného papiera, ktorý zveril uschovávateľovi do úschovy. Uschovávateľ je povinný s vynaložením odbornej starostlivosti chrániť listinný cenný papier pred stratou, zničením, poškodením alebo znehodnotením.

Pri správe cenných papierov sa zaväzuje správca, že po dobu trvania zmluvy bude robiť všetky právne úkony, ktoré sú potrebné na výkon a zachovanie práv spojených s určitým cenným papierom, a majiteľ cenného papiera sa zaväzuje zaplatiť mu odplatu. Správca je povinný aj bez pokynov majiteľa cenného papiera urobiť s odbornou starostlivosťou všetky úkony, ktoré sú potrebné na výkon a zachovanie práv spojených s cenným papierom, najmä požadovať splnenie záväzkov spojených s cenným papierom, ako aj vykonávať výmenné práva alebo predkupné práva spojené s cenným papierom. Ak to vyžaduje povaha úkonu, ktorý má správca uskutočniť, je majiteľ cenného papiera povinný odovzdať správcovi listinný cenný papier alebo potrebné písomné splnomocnenie, a to bezodkladne po tom, čo ho na to správca vyzval. Ak sa úkon týka zaknihovaného cenného papiera, je jeho majiteľ povinný po vyzvaní správcom včas urobiť opatrenia, aby bol správca oprávnený v potrebnom rozsahu dávať príkazy na nakladanie so zaknihovaným cenným papierom. Správca odovzdá prevzatý listinný cenný papier jeho majiteľovi bezodkladne po uskutočnení úkonu, na ktorý bol listinný cenný papier potrebný. Ak zo zmluvy nevyplýva inak, vykonáva správca právne úkony spojené so správou cenného papiera v mene majiteľa cenného papiera a na jeho účet majiteľa.

Pri uložení cenných papierov sa opatrovateľ zaväzuje prevziať listinný cenný papier, aby ho uložil a spravoval, a uložiteľ sa zaväzuje zaplatiť za to odplatu.

Držiteľskou správou je správa, pri ktorej právne úkony potrebné na výkon a zachovanie práv spojených s finančným nástrojom pre majiteľa finančného nástroja voči tretím osobám vykonáva vo svojom mene a na účet klienta správca, a to najmä prijatie finančného nástroja v prospech účtu klienta, dodanie finančného nástroja na ťarchu účtu klienta, pripisovanie úrokov, dividend a iných plnení plynúcich z držania finančného nástroja na účet klienta.

Investovaním do cenných papierov na vlastný účet banky sa rozumie nadobudnutie cenných papierov na účely vykonávania dlhodobého vplyvu na činnosť obchodnej spoločnosti a získania majetkových alebo iných výhod, najmenej však na jeden rok, alebo nákup dlhopisov a ich držanie do konca lehoty splatnosti od ich nadobudnutia.

Banky môžu podľa zákona o bankách obchodovať na vlastný účet s:

1. finančnými nástrojmi peňažného trhu v eurách a v cudzej mene, pričom finančnými nástrojmi peňažného trhu sa rozumejú medzibankové depozitá, cenné papiere splatné do jedného roka, termínové obchody do jedného roka, iné deriváty a ich výnosy, peňažné prostriedky v cudzej mene
2. finančnými nástrojmi kapitálového trhu v eurách a v cudzej mene, ktorými sú akcie, dočasné listy, podielové listy a iné cenné papiere prijaté na trh burzy cenných papierov s dobou splatnosti nad jeden rok a ich výnosy,
3. mincami z drahých kovov, pamätnými bankovkami a mincami, zberateľskými mincami, hárkami bankoviek a súbormi obehových mincí.

Zmenárenskou činnosťou je vykonávanie obchodov s peňažnými prostriedkami v cudzej mene, ktorých predmetom je nákup peňažných prostriedkov v cudzej mene za eurá v hotovosti alebo predaj peňažných prostriedkov v cudzej mene za eurá v hotovosti.

Finančným lízingom ako činnosťou, ktorú môžu komerčné banky vykonávať sa podľa zákona o bankách rozumie prenájom vecí za dohodnuté nájomné na dobu určitú, platené spravidla v pravidelných splátkach, s cieľom prevodu tejto veci do vlastníctva nájomcovi,

Banky ďalej môžu poskytovať aj záruky, otvárať a potvrdzovať akreditívy. Banková záruka vzniká písomným vyhlásením banky v záručnej listine, že uspokojí veriteľa do výšky určitej peňažnej sumy podľa obsahu záručnej listiny, ak určitá tretia osoba (dlžník) nesplní svoj záväzok. Zmluvou o otvorení akreditívu sa zaväzuje banka príkazcovi, že na základe jeho žiadosti poskytne určitej osobe (oprávnenému) na účet príkazcu určité plnenie, ak oprávnený splní do určitej doby určené podmienky, a príkazca sa zaväzuje zaplatiť banke odplatu. Banka, ktorá požiadala o potvrdenie akreditívu, a banka, ktorá akreditív potvrdila, sú zaviazané voči oprávnenému spoločne a nerozdielne. Ak banka, ktorá akreditív potvrdila, poskytla plnenie oprávnenému v súlade s obsahom akreditívu, má nárok na toto plnenie voči banke, ktorá o potvrdenie akreditívu požiadala.

Banky môžu sprostredkovať nielen bankové služby ale aj iné finančné služby vrátane poistenia.

Depozitár je banka dohliadajúca na správu podielových fondov, ktorá koná v záujme podielnikov. Medzi hlavné úlohy depozitára patrí vedenie bežných účtov správcovskej spoločnosti a fondov, koordinácia nákupu cenných papierov, zabezpečovanie ich úschovy a vykonávanie kontrolnej činnosti. Zákon o kolektívnom investovaní jednoznačne stanovuje, že depozitárom správcovskej spoločnosti a podielového fondu môže byť len banka. Nad procesom investovania prostriedkov podielnikov stojí depozitár správcu fondu. Ten odobruje všetky obchody, kontroluje dodržiavanie zákona a za prípadné škody podielnikov vzniknuté nedodržiavaním legislatívy nesie zodpovednosť. Na slovenskom finančnom trhu môžeme vidieť prevažne banky, ktoré vykonávajú funkciu depozitára pre vlastné správcovské spoločnosti.

Elektronické peniaze sú peňažnou hodnotou uchovávanou elektronicky, vrátane magnetického záznamu, ktoré predstavujú peňažný záväzok vydavateľa elektronických peňazí vzniknutý pri prijatí finančných prostriedkov na účely vykonávania platobných operácií a ktoré sú na základe zmluvy prijímané aj u inej osoby ako u vydavateľa elektronických peňazí. Elektronické peniaze možno vydať len na základe predchádzajúceho prijatia finančných prostriedkov vo výške nominálnej hodnoty prijatých finančných prostriedkov. Prijaté finančné prostriedky, za ktoré vydavateľ elektronických peňazí ihneď vydal elektronické peniaze, nie sú vkladom.

Banky môžu svoju činnosť začať vykonávať až po udelení bankového povolenia. Bankové povolenie je povolenie vydané na vykonávanie bankových činností. Na Slovensku ho udeľuje Národná banka Slovenska. Na udelenie bankového povolenia podľa musia byť splnené tieto podmienky:

- a) peňažný vklad do základného imania banky najmenej 16 600 000 eur,
- b) prehľadný a dôveryhodný pôvod peňažného vkladu do základného imania a ďalších finančných zdrojov banky,

- c) spôsobilosť a vhodnosť osôb, ktoré budú akcionármi s kvalifikovanou účasťou na banke a prehľadnosť vzťahov týchto osôb s inými osobami, najmä prehľadnosť podielov na základnom imaní a na hlasovacích právach. Kvalifikovaná účasť je priamy alebo nepriamy podiel v banke, ktorý predstavuje aspoň 10 % jej základného imania alebo hlasovacích práv, alebo ktorý umožňuje vykonávať významný vplyv na riadenie banky;
- d) návrh členov štatutárneho orgánu (štatutárnym orgánom banky je predstavenstvo),
- e) odborná spôsobilosť a dôveryhodnosť fyzických osôb, ktoré sú navrhované za členov štatutárneho orgánu, za prokuristu, za členov dozornej rady, za vedúcich zamestnancov a za vedúceho útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu,
- f) návrh stanov banky,
- g) obchodný plán vychádzajúci z navrhovanej stratégie činnosti banky podloženej reálnymi ekonomickými výpočtami,
- h) prehľadnosť skupiny s úzkymi väzbami, ku ktorej patrí aj akcionár s kvalifikovanou účasťou na banke. Úzke prepojenie (väzba) je situácia, v ktorej sú dve alebo viac fyzických alebo právnických osôb prepojené jedným z týchto spôsobov:
 - o účasťou vo forme priameho vlastníctva alebo kontroly aspoň 20 % hlasovacích práv alebo základného imania podniku;
 - o kontrolou; („kontrola“ je vzťah medzi materskou spoločnosťou a dcérskou spoločnosťou)
 - o trvalé prepojenie oboch alebo všetkých inštitúcií s jednou a tou istou treťou osobou prostredníctvom vzťahu kontroly;
- i) úzke väzby v rámci skupiny nebránia výkonu dohľadu,
- j) právny poriadok a spôsob jeho uplatňovania v štáte, na ktorého území má skupina úzke väzby, nebránia výkonu dohľadu,
- k) sídlo budúcej banky, jej ústredie a vykonávanie jej bankovej činnosti musí byť na území Slovenskej republiky; bankové činnosti môže vykonávať banka aj mimo územia Slovenskej republiky prostredníctvom svojej pobočky alebo bez založenia pobočky za podmienok ustanovených zákonom o bankách,
- l) preukázať finančnú schopnosť akcionárov zakladajúcich banku preklenúť prípadnú nepriaznivú finančnú situáciu banky,
- m) sú primerane splnené podmienky ako pri udeľovaní povolenia na poskytovanie investičných služieb vo vzťahu k požadovanému rozsahu investičných služieb, investičných činností a vedľajších služieb,
- n) sú primerane splnené podmienky ako pri udeľovaní povolenia na poskytovanie platobných služieb vo vzťahu k požadovanému rozsahu poskytovania platobných služieb,

- o) sú primerane splnené podmienky ako pri udeľovaní povolenia na vydávanie elektronických peňazí vo vzťahu k požadovanému vydávaniu elektronických peňazí,
- p) vhodné a primerané technické systémy, zdroje a postupy na riadny výkon bankových činností a materiálo-technické zabezpečenie výkonu bankových činností,
- q) vhodné a primerané organizačné a personálne predpoklady pre výkon bankových činností, funkčný riadiaci a kontrolný systém vrátane útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu, systému riadenia rizík a pravidiel obozretného podnikania,
- r) žiadateľ nebol právoplatne odsúdený pre trestný čin; táto skutočnosť sa preukazuje a dokladuje výpisom z registra trestov nie starším ako tri mesiace.

Banka je povinná pred začatím vykonávania povolených bankových činností preukázať Národnej banke Slovenska:

- a) splatenie peňažného vkladu do základného imania v plnej výške,
- b) technickú, organizačnú a personálnu pripravenosť na výkon povolených bankových činností banky,
- c) existenciu riadiaceho a kontrolného systému banky vrátane útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu a systému riadenia rizík.

Z uvedeného je zrejmé, že banky sú špecifickými podnikateľskými subjektmi, ktorých činnosť je úplne odlišná od činnosti iných podnikateľských subjektov, ktoré sa zaoberajú napr. výrobnou alebo obchodnou činnosťou. Predmetom činnosti komerčných bánk je predovšetkým podnikanie s peniazmi a inými finančnými nástrojmi. Sústreďujú voľné peňažné prostriedky od verejnosti vo forme vkladov na bankových účtoch klientov a subjektom, ktoré majú naopak nedostatok peňažných prostriedkov, umožňujú ich získať formou poskytovania úverov. S touto činnosťou sú spojené aj náklady a výnosy. Za tieto služby banka od klientov inkasuje poplatky, ktoré sú pre ňu výnosom. Za uloženie peňažných prostriedkov na bankových účtoch vypláca banka svojim klientom úroky, ktoré sú pre ňu nákladom. Naopak, za poskytnuté úvery musia klienti banke platiť úroky, ktoré sú pre ňu výnosom. Všetky tieto osobitosti ich činnosti majú odraz aj v účtovníctve, ktoré banky vedú.

Komerčné banky ako právnické osoby sú v súlade so zákonom o účtovníctve (zákon č. 431/2002 Z. Z. v znení neskorších predpisov) účtovnou jednotkou, a teda sú povinné viesť účtovníctvo a zostavovať účtovnú závierku v súlade s touto právnou normou. Banky podľa § 17a zákona o účtovníctve patria medzi tie účtovné jednotky, ktorým zákon o účtovníctve ukladá povinnosť zostavovať svoje účtovné závierky

podľa osobitných predpisov. Medzi tieto osobitné predpisy patrí predovšetkým Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 z 19. júla 2002 o uplatňovaní medzinárodných účtovných noriem v znení neskorších predpisov. Účelom tohto nariadenia je schválenie a využitie medzinárodných účtovných noriem:

- IAS – Medzinárodných účtovných štandardov,
- IFRS – Medzinárodných štandardov pre finančné vykazovanie a
- súvisiacich interpretácií SIC/IFRIC,

} spoločne označovaných
ako IFRS

v Európskej únii pre určité typy spoločností tak, aby sa harmonizovali informácie prezentované v účtovných závierkach s cieľom zabezpečiť vysoký stupeň ich transparentnosti a porovnateľnosti. Keďže medzinárodné štandardy IFRS nie sú vydávané aparátom Európskej únie ale nezávislou Radou pre medzinárodné účtovné štandardy so sídlom v Londýne, pri každom štandarde aj interpretácii Európska únia posudzuje, či je v súlade s jej princípmi. Ak áno, preberie ich Európska únia do svojho zákonodarstva. To znamená, že nie všetky štandardy a interpretácie, ktoré už boli vydané, sú aj Európskou úniou prevzaté. Pre banky teda platí, že pri zostavovaní svojich účtovných závierok aplikujú len tie medzinárodné štandardy IFRS, ktoré boli Európskou úniou schválené. Banky na Slovensku postupujú podľa uvedeného, teda aplikujú tie IFRS, ktoré Európska únia prevzala:

- od roku 2005 pri zostavovaní konsolidovaných účtovných závierok a
- od roku 2006 aj pri zostavovaní individuálnych účtovných závierok.

Medzinárodné štandardy IFRS sa zaoberajú predovšetkým účtovnou závierkou a nie vedením účtovníctva, a teda neupravujú postupy účtovania a ani neurčujú účtovú osnovu. Podľa zákona o účtovníctve platí, že ak nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) o uplatňovaní medzinárodných účtovných noriem neustanovuje inak, platia pre banky ustanovenia zákona o účtovníctve. Pri vedení účtovníctva banky preto postupujú podľa našej národnej legislatívy, a to konkrétne podľa opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 20 359/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre banky. Rámcová účtová osnova, ktorá tvorí prílohu uvedeného opatrenia, je odporúčaným zoznamom syntetických účtov s ich slovným označením, usporiadaných podľa ekonomického hľadiska do účtových tried a účtových skupín, na ktorých sa účtuje v súlade s postupmi účtovania. Syntetické účty rámcovej účtovej osnovy sú len odporúčané Ministerstvom financií Slovenskej republiky. Banky si môžu dopĺňať ďalšie syntetické účty, logicky súvisiace s jednotlivými účtovými skupinami, podľa vlastnej potreby.

Rámcová účtová osnova pre banky obsahuje tieto účtové triedy:

Účtová trieda 1 – Pokladničné účty, bankové účty a medzibankové účty

Účtová trieda 2 – Účty klientov, poskytnuté a prijaté úvery a pôžičky

Účtová trieda 3 – Cenné papiere, deriváty, ostatné pohľadávky, ostatné záväzky a prechodné účty

Účtová trieda 4 – Finančné investície, hmotný majetok, nehmotný majetok, podriadené finančné aktíva a zásoby

Účtová trieda 5 – Kapitálové účty, dlhodobé záväzky a závierkové účty

Účtová trieda 6 – Náklady

Účtová trieda 7 – Výnosy

Účtová trieda 8 – Vnútroorganizačné účtovníctvo

Účtová trieda 9 – Podsúvahové účty

Rámcová účtová osnova pre banky má presne stanovené číslkové znaky a slovné označenie len pre:

- účtové triedy a
- účtové skupiny.

V opatrení nie sú stanovené číselné znaky konkrétnych syntetických účtov, preto si každá banka vytvára svoj vlastný účtový rozvrh, pričom vychádza z rámcovej účtovej osnovy pre banky. V účtovom rozvrhu si banky uvedú číselné a slovné označenie pre všetky súvahové, výsledkové, uzávierkové a podsúvahové účty, potrebné na zaúčtovanie všetkých účtovných prípadov účtovného obdobia a na zostavenie účtovnej závierky. Podľa zákona o bankách je banka povinná zaúčtovať každý účtovný prípad súvisiaci s bankovou a ostatnou činnosťou do účtovných kníh v tom dni, v ktorom sa tento účtovný prípad uskutočnil.

Nad rámec povinností na vedenie účtovníctva a zostavenia účtovnej závierky ustanovených zákonom o účtovníctve, určuje bankám špecifické povinnosti aj zákon o bankách, a to stanovením dodatočných požiadaviek na vedenie tzv. obchodnej dokumentácie. Banky sú povinné okrem účtovania v denníku a hlavnej knihe viesť podľa zákona o bankách aj obchodnú a bankovú knihu.

V obchodnej knihe sú zaznamenané všetky pozície vo finančných nástrojoch a komoditách, ktoré banka drží buď s úmyslom obchodovania, alebo s cieľom zabezpečiť pozície držané s úmyslom obchodovania. Pozície, ktoré banka zaznamenáva v obchodnej knihe, predstavujú pozície v jednotlivých finančných nástrojoch alebo komoditách vzniknuté pri obchodovaní na vlastný účet, pozície v jednotlivých finančných nástrojoch alebo v jednotlivých komoditách vznikajúce pri poskytovaní investičných služieb pre klienta a pozície v jednotlivých finančných nástrojoch alebo v jednotlivých komoditách vyplývajúce z vytvárania trhu. Do obchodnej knihy sa môžu zaznamenávať aj pozície vyplývajúce z vykonávania vnútorných zabezpečení, pričom sú banky podľa zákona o bankách povinné viesť analytickú evidenciu o majetku a záväzkoch, s ktorými nakladajú vo vlastnom mene na cudzí účet, oddelene od svojho majetku a záväzkov.

Banka a pobočka zahraničnej banky sú povinné všetky pozície zaznamenané v obchodnej knihe denne oceňovať. Na oceňovanie pozícií zaznamenaných v obchodnej knihe banka používa trhové ceny daného dňa. Ak trhovú cenu finančného nástroja alebo komodity z daného dňa nie je dostupná, tento finančný nástroj alebo komodita môže byť ocenený inou vhodnou cenou. Na dosiahnutie inej vhodnej ceny finančného nástroja alebo komodity banka používa kvalifikovaný odhad vlastnou metódou. Spôsob vedenia obchodnej knihy je banka povinná upraviť vo svojom vnútornom predpise.

Banka je povinná viesť aj bankovú knihu, v ktorej denne zaznamenáva obchody a pozície, ktoré sa nezaznamenávajú v obchodnej knihe. Banka je povinná všetky pozície zaznamenané v bankovej knihe oceňovať a pri oceňovaní týchto pozícií je povinná zohľadňovať mieru kreditného rizika.

Okrem povinnosti dodržať lehoty archivácie účtovných záznamov stanovených zákonom o účtovníctve sú banky povinné uschovávať a ochraňovať pred poškodením, pozmenením, zničením, stratou, odcudzením, vyzradením, zneužitím a neoprávneným sprístupnením aj údaje a kópie dokladov o preukázaní totožnosti klienta a doklady o zisťovaní vlastníctva prostriedkov použitých klientom na vykonanie obchodu a zmluvy a iné doklady o uskutočnených obchodoch najmenej päť rokov od ukončenia obchodu.

Okrem riadnej účtovnej závierky sú banky povinné podľa zákona o bankách zostavovať aj priebežnú účtovnú závierku k poslednému dňu kalendárneho štvrťroka a predkladať ju Národnej banke Slovenska. Keďže banky sú povinné mať svoju účtovnú závierku overenú audítorom, vyhotovujú aj výročnú správu, v ktorej sú nad rámec informácií požadovaných zákonom o účtovníctve povinné uviesť aj tieto ďalšie skutočnosti:

- a) označenie povahy činnosti a geografickú polohu,
- b) výnosy,
- c) počet zamestnancov v pracovnom pomere s neskráteným pracovným časom k dátumu účtovnej závierky,
- d) zisk alebo stratu pred zdanením,
- e) daň z príjmov,
- f) získané subvencie z verejných zdrojov,
- g) návratnosť aktív určenú ako pomer čistého zisku a bilančnej sumy.

Účtovnú závierku a výročnú správu sú banky povinné zverejniť v registri účtovných závierok. Okrem toho je každá banka podľa zákona o bankách povinná zverejniť aj informácie o:

- seba a o svojej činnosti,

- opatreniach na nápravu a pokutách, ktoré jej boli uložené,
- svojich finančných ukazovateľoch,
- celkovom príjme za výkon funkcie všetkých členov dozornej rady banky, a to vrátane príjmov za výkon funkcií pre banku, ktoré uhradza iný subjekt ako banka,
- vybraných akcionároch banky,
- veľkosti podielov akcionárov na základnom imaní banky a na hlasovacích právach v banke,
- finančných ukazovateľoch konsolidovaného celku a o štruktúre konsolidovaného celku, ktorého je banka súčasťou, z hľadiska vzájomných vzťahov a z hľadiska zloženia tohto celku podľa,
- skutočnostiach týkajúcich sa odmeňovania v banke a vyplývajúcich zo zásad odmeňovania v banke,
- štruktúre krytých dlhopisov, ich splatnosti, počte a objeme emisií krytých dlhopisov, ich mene, na ktorú znejú a o ich úrokových mierach,
- hodnote, type a pomere aktív v krycom súbore a o dôležitých zmenách v ňom,
- objeme podľa príslušnej meny peňažnej menovitej hodnoty, váženej priemernej zostatkovej splatnosti, váženej priemernej úrokovej miere a o váženej priemernej hodnote ukazovateľa zabezpečenia základných aktív v krycom súbore,
- pomernom geografickom rozložení základných aktív a nehnuteľností, ktoré ich zabezpečujú a tvoria krycí súbor,
- ďalších dokumentoch a informáciách súvisiacich s programom krytých dlhopisov.

Banky nie sú povinné uverejňovať nepodstatné informácie, vnútorné informácie alebo dôverné informácie. Banka a pobočka zahraničnej banky sú povinné písomne oznámiť Národnej banke Slovenska, ktoré informácie spomedzi tých, ktoré majú povinnosť uverejniť, neuverejnia z dôvodu, že ich považujú za nepodstatné, vnútorné alebo dôverné.

Banky sú povinné na základe údajov z účtovníctva vypracúvať a predkladať výkazy, hlásenia a iné správy v ustanovených termínoch a ustanoveným spôsobom aj Národnej banke Slovenska. Ich štruktúru, rozsah, obsah, formu, členenie, termíny, spôsob, postup a miesto predkladania vrátane metodiky na ich vypracúvanie ustanovuje Národná banka Slovenska vo svojom opatrení. Údaje a iné informácie uvedené vo výkazoch, hláseniach a iných správach pre Národnú banku Slovenska musia byť zrozumiteľné, prehľadné, preukazné, musia poskytovať pravdivý obraz o hlásených skutočnostiach a musia byť predložené včas. Ak predložené výkazy, hlásenia a iné správy nezodpovedajú ustanovenej metodike alebo ak vzniknú dôvodné pochybnosti o ich správnosti alebo úplnosti, sú banky povinné na vyžiadanie Národnej banky Slovenska predložiť podklady a podať vysvetlenie v ňou určenej lehote.

Komerčné banky majú v ekonomike každej krajiny nezastupiteľné miesto vzhľadom na špecifickú činnosť, ktorú vykonávajú. Osobitosť ich činnosti sa odráža aj v účtovníctve, ktoré sú ako každá iná účtovná jednotka povinné viesť podľa zákona o účtovníctve. Avšak nad rámec povinností, ktoré im ustanovuje zákon o účtovníctve sú banky povinné spracúvať a uverejňovať aj množstvo ďalších informácií v súlade so základnou právnou normou upravujúcou ich činnosť, a to zákonom o bankách. Komerčné banky sú podnikateľskými subjektmi, ktorých činnosť je Národnou bankou Slovenska (v prípade významných bánk priamo Európskou centrálnou bankou) prísne kontrolovaná a regulovaná, s cieľom zabezpečiť bezpečné fungovanie bankového systému a za týmto účelom sú komerčné banky povinné Národnej banke Slovenska predkladať okrem účtovnej závierky aj množstvo ďalších výkazov, hlásení a správ pre správne zostavenie ktorých čerpajú informácie z účtovníctva.

ŠPECIFICKÉ POLOŽKY ÚČTOVNEJ ZÁVIERKY NEZISKOVÝCH ÚČTOVNÝCH JEDNOTIEK

Ing. Alena Kordošová, PhD.

Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva

Neziskové účtovné jednotky majú svoje špecifické postavenie a ako právnické osoby majú povinnosť viesť účtovníctvo. Špecifickým znakom neziskových účtovných jednotiek je ich neziskovosť a vyjadruje, že prípadný dosiahnutý zisk z činnosti musí byť použitý na zabezpečenie činností neziskových účtovných jednotiek, na ktoré boli zriadené. Medzi neziskové účtovné jednotky zaraďujeme politické strany a politické hnutia, občianske združenia, záujmové združenia právnických osôb, cirkvi a náboženské spoločnosti, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, nadácie, neinvestičné fondy a ďalšie vymedzené právnické osoby, ktorých hlavným predmetom činnosti nie je podnikanie. Účtovníctvo neziskových účtovných jednotiek vrátane účtovnej závierky má v porovnaní s účtovníctvom podnikateľských účtovných jednotiek aj ostatných nepodnikateľských účtovných jednotiek svoje špecifiká. Tieto špecifiká vyplývajú z rôznorodého poslania jednotlivých druhov neziskových účtovných jednotiek a naplňania všeobecne prospešného účelu. Všeobecne prospešným účelom alebo službou môže byť napríklad zachovanie duchovných, prírodných a kultúrnych hodnôt, ochrana ľudských práv, ochrana a tvorba životného prostredia, ochrana a podpora zdravia a vzdelávania, ochrana práv detí a mládeže, rozvoj vedy, vzdelania a telovýchovy, rozvoj sociálnych služieb, poskytovanie zdravotnej starostlivosti a sociálnej pomoci, humanitárna starostlivosť. Z tohto dôvodu sa vykazujú v účtovnej závierke neziskových účtovných jednotiek špecifické položky a od účtovných závierok ostatných účtovných jednotiek sa odlišujú jednotlivé položky štruktúrou majetku, vlastných zdrojov a cudzích zdrojov majetku, štruktúrou nákladov, výnosov, príjmov a výdavkov.

Účtovná závierka je podľa § 17, ods. 1 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov definovaná ako „štruktúrovaná prezentácia skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva poskytovaná osobám, ktoré tieto informácie využívajú“. Tvorí jeden celok a zostavuje sa v štruktúre, ktorá nadväzuje na sústavu účtovníctva používanú v neziskovej účtovnej jednotke.

Základné právne predpisy, ktoré upravujú účtovnú závierku neziskových účtovných jednotiek sú:

- zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o účtovníctve),
- opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky z 30. októbra 2013 č. MF/17616/2013-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek individuálnej účtovnej závierky, termíny a miesto ukladania individuálnej účtovnej závierky a výročnej správy pre účtovné jednotky účtujúce v sústave podvojného účtovníctva, ktoré nie sú založené alebo zriadené na účely podnikania v znení neskorších predpisov,
- opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky z 1. decembra 2010 č. MF/24975/2010-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a podrobnosti o usporiadaní, označovaní položiek účtovnej závierky, obsahovom vymedzení niektorých položiek a rozsahu údajov určených z účtovnej závierky na zverejnenie pre účtovné jednotky účtujúce v sústave jednoduchého účtovníctva, ktoré nie sú založené alebo zriadené na účel podnikania v znení neskorších predpisov.

Účtovná závierka neziskových účtovných jednotiek účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva okrem všeobecných náležitostí obsahuje tieto súčasti:

- súvahu (Úč NUJ 1 – 01),
- výkaz ziskov a strát (Úč NUJ 2 – 01) a
- poznámky (Úč NUJ 3 – 01).

Súvaha neziskových účtovných jednotiek predstavuje prehľadné usporiadanie majetku v členení na jednotlivé druhy majetku a zdroje majetku neziskových účtovných jednotiek v peňažnom vyjadrení k určitému dátumu. Súvaha (Úč NUJ 1 – 01) sa zostavuje v účtovnej forme ročne ako súčasť riadnej účtovnej závierky a údaje sú uvádzané v eurách zaokrúhlene na dve desatinné miesta.

Vertikálna štruktúra súvahy neziskových účtovných jednotiek je nasledujúca:

Strana aktív	Strana pasív
<i>A. NEOBEŽNÝ MAJETOK SPOLU</i>	<i>A. VLASTNÉ ZDROJE KRYTIA MAJETKU SPOLU</i>
1. Dlhodobý nehmotný majetok	1. Imanie a peňažné fondy
2. Dlhodobý hmotný majetok	2. Fondy tvorené zo zisku
3. Dlhodobý finančný majetok	3. Nevysporiadaný výsledok hospodárenia minulých rokov
	4. Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie
<i>B. OBEŽNÝ MAJETOK SPOLU</i>	<i>B. CUDZIE ZDROJE SPOLU</i>
<i>1. Zásoby</i>	1. Rezervy
2. Dlhodobé pohľadávky	2. Dlhodobé záväzky
3. Krátkodobé pohľadávky	3. Krátkodobé záväzky
4. Finančné účty	4. Bankové výpomoci a pôžičky
C. ČASOVÉ ROZLIŠENIE SPOLU	C. ČASOVÉ ROZLIŠENIE SPOLU
1. Náklady budúcich období	1. Výdavky budúcich období
Príjmy budúcich období	Výnosy budúcich období
<i>MAJETOK SPOLU</i>	<i>VLASTNÉ ZDROJE A CUDZIE ZDROJE SPOLU</i>

Horizontálna štruktúra súvahy neziskových účtovných jednotiek na strane aktív je nasledujúca:

Bežné účtovné obdobie			Bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie
Brutto	Korekcia	Netto	Netto

Horizontálna štruktúra súvahy neziskových účtovných jednotiek na strane pasív je nasledujúca:

Bežné účtovné obdobie	Bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie

Špecifickými položkami súvahy neziskových účtovných jednotiek na strane aktív sú predovšetkým tieto súvahové položky:

- ostatné pohľadávky,
- pohľadávky z dôvodu finančných vzťahov k štátnemu rozpočtu a rozpočtom územnej samosprávy,
- iné pohľadávky.

V súvahovej položke Ostatné pohľadávky na riadku 044 sa vykazujú ako špecifické pohľadávky také pohľadávky, ktoré vzniknú neziskovej účtovnej jednotke v súvislosti s nárokom na príspevky alebo na vrátenie poskytnutých prostriedkov podľa osobitných predpisov.

V súvahovej položke Pohľadávky z dôvodu finančných vzťahov k štátnemu rozpočtu a rozpočtom územnej samosprávy na riadku 047 sa vyказuje:

- priznanie štátnych dotácií na prevádzku a na obstaranie dlhodobého majetku, pričom za štátne dotácie sa považujú dotácie, príspevky a transfery poskytnuté zo štátneho rozpočtu a dotácie poskytnuté z prostriedkov Európskej únie a
- priznanie miestnych dotácií na prevádzku a na obstaranie dlhodobého majetku, pričom za miestne dotácie sa považujú dotácie poskytnuté z rozpočtu obce a dotácie poskytnuté z rozpočtu vyššieho územného celku.

V súvahovej položke **Iné pohľadávky** na riadku 050 sa vykazujú v neziskových účtovných jednotkách okrem iných skutočností aj podpora zo štátneho fondu na prevádzku a na obstaranie dlhodobého majetku podľa osobitného predpisu, napríklad podľa zákona č. 150/2013 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania a zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Špecifickými položkami súvahy neziskových účtovných jednotiek na strane pasív sú predovšetkým tieto súvahové položky:

- peňažné fondy tvorené podľa osobitného predpisu,
- fond reprodukcie,
- záväzky z obchodného styku,
- záväzky z dôvodu finančných vzťahov k štátnemu rozpočtu a rozpočtom územnej samosprávy.

V súvahovej položke **Peňažné fondy tvorené podľa osobitného predpisu** na riadku 064 sa vykazujú:

- v nadáciách – nadačný fond,
- v neinvestičných fondoch – vklady pri ich zriadení a poskytnuté finančné prostriedky,
- vo verejných vysokých školách – štipendijný fond a fond na podporu štúdia študentov so zdravotným postihnutím,
- v spoločenstvách vlastníkov bytov a nebytových priestorov – fond prevádzky, údržby a opráv.

Fondy tvorené podľa osobitných predpisov

<i>Druh fondu</i>	<i>Druh neziskovej účtovnej jednotky, ktorá tvorí fond</i>	<i>Právny predpis, ktorý upravuje príslušný druh fondu</i>
Nadačný fond	nadácie	Zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov
Fond tvorený vkladmi pri zriadení	neinvestičné fondy	Zákon č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona NR SR č. 207/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov
Neinvestičný fond	neinvestičné fondy	Zákon č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona NR SR č. 207/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov
Fond prevádzky, údržby a opráv	spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov	Zákon č. 182/1993 Zb. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov
Fond na podporu štúdia študentov so zdravotným postihnutím	verejné vysoké školy	Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách v znení neskorších predpisov
Štipendijný fond	verejné vysoké školy	Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách v znení neskorších predpisov

Nadačné fondy vykazované v konkrétnych nadáciách tvoria peňažné prostriedky, ktoré nie sú súčasťou nadačného imania alebo ostatného majetku nadácie. Nadácie ich môžu tvoriť na podporu verejnoprospešného účelu rozhodnutím správnej rady alebo na základe písomnej zmluvy s fyzickou osobou alebo s právnickou osobou. Predmetom zmluvy o vytvorení nadačného fondu je určenie podmienok na získavanie peňažných prostriedkov a ich poskytovanie na vopred dohodnutý verejnoprospešný účel. Nadačný fond nemá právnu subjektivitu a správca nadácie je povinný zaslať Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky do 15 dní od vytvorenia nadačného fondu rozhodnutie správnej rady alebo písomnú zmluvu o jeho vytvorení.

Štipendijný fond a Fond na podporu štúdia študentov so zdravotným postihnutím, ktoré sa vykazujú vo verejných vysokých školách, sa tvoria predovšetkým z kladného celkového výsledku hospodárenia, z darov, z dedičstva a z výnosov z nich. Ak sa finančné prostriedky fondov vedú na samostatných účtoch, stav fondov sa zvyšuje o kreditné úroky a kurzové zisky a znižuje sa o výdavky súvisiace s vedením účtov a kurzové straty. Štipendijný fond sa vytvára aj z časti výnosov zo školného a z časti dotácie na sociálnu podporu študentov určenú na sociálne a motivačné štipendiá. Používa sa na poskytovanie štipendií a pôžičiek. Fond na podporu štúdia študentov so zdravotným postihnutím je možné použiť na finančné zabezpečenie zodpovedajúcich podmienok štúdia študentov so zdravotným postihnutím vzhľadom na ich špeciálne študijné potreby.

Fond prevádzky, údržby a opráv vykazovaný v spoločenstvách vlastníkov bytov a nebytových priestorov je špecifický tým, že sa jeho prostriedky vedú oddelene od prostriedkov zhromaždených od vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome na úhrady za plnenia, pričom sa musí zachovať účel použitia týchto prostriedkov. V prípadoch, ak spoločenstvo tvorí viac domov, zriaďuje sa fond prevádzky, údržby a opráv osobitne pre každý dom.

Fond prevádzky, údržby a opráv sa tvorí z:

- mesačných preddavkov vlastníkov bytov a nebytových priestorov,
- príjmov za prenájom spoločných častí domu, spoločných zariadení domu, spoločných nebytových priestorov, príslušenstva a príslušeného pozemku,
- výnosov z účtu domu vedeného v banke,
- príjmov z výťažku exekúcie alebo z dobrovoľnej dražby bytu alebo nebytového priestoru vo výške pohľadávok voči vlastníkovi bytu zo zákonného záložného práva,

- zmluvných pokút a úrokov z omeškania vzniknutých použitím prostriedkov tohto fondu,
- príjmov z predaja spoločných nebytových priestorov, spoločných častí domu alebo spoločných zariadení domu, ak sa vlastníci bytov a nebytových priestorov v dome nedohodli inak.

Prostriedky fondu prevádzky, údržby a opráv sa používajú na financovanie prevádzky, údržby a opráv spoločných častí a zariadení domu, spoločných nebytových priestorov, príslušenstva a príslušeného pozemku, ako aj na obnovu, modernizáciu a rekonštrukciu domu, opravy balkónov a lodžií. Prostriedky fondu prevádzky, údržby a opráv možno dočasne použiť aj na úhradu za plnenia spojené s užívaním bytov a nebytových priestorov v dome v prípade ich dočasného nedostatku.

V súvahovej položke Fond reprodukcie na riadku 065 sa vykazuje fond reprodukcie, ktorý je finančným fondom konkrétnych verejných vysokých škôl. Je tvorený z:

- kladného celkového výsledku hospodárenia,
- darov, dedičstva a výnosov z nich,
- rezervného fondu,
- odpisov dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku podľa odpisového plánu okrem majetku obstaraného z dotácií určených na obstaranie dlhodobého hmotného majetku,
- zostatkovej ceny dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku pri jeho fyzickej likvidácii okrem majetku obstaraného z dotácií určených na obstaranie dlhodobého hmotného majetku,
- zostatkovej ceny predaného dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku okrem majetku obstaraného z dotácií určených na obstaranie dlhodobého hmotného majetku,
- rozdielu výnosov z predaja dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku a zo súčtu zostatkovej ceny a nákladov vynaložených v súvislosti s predajom v prípade predaja za cenu vyššiu ako je súčet zostatkovej ceny predaného majetku a nákladov vynaložených v súvislosti s predajom,
- prostriedkov od iných subjektov podľa uzatvorených zmlúv o združovaní prostriedkov na obstaranie dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku.

Fond reprodukcie sa používa vo verejných vysokých školách na:

- obstaranie dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku vrátane jeho technického zhodnotenia,

- poskytovanie prostriedkov podľa uzatvorených zmlúv o združovaní prostriedkov na obstaranie dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku,
- splátky úverov použitých na obstaranie dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku alebo jeho technického zhodnotenia.

V súvahovej položke Závazky z obchodného styku na riadku 088 sa vykazujú ako špecifické záväzky Ostatné záväzky, ktoré vzniknú neziskovej účtovnej jednotke v súvislosti s poskytnutím príspevkov alebo vrátenie poskytnutých prostriedkov podľa osobitných predpisov.

V súvahovej položke **Závazky z dôvodu finančných vzťahov k štátnemu rozpočtu a rozpočtom územnej samosprávy** na riadku 092 sa vykazujú:

- vratky príspevkov, dotácií a odvody vyplývajúce zo zúčtovania finančných vzťahov so štátnym rozpočtom, penále a pokuty, ak bola porušená finančná disciplína,
- preplatok miestnej dotácie, povinnosť vrátenia miestnej dotácie alebo jej časti, ktorá nebola použitá, a sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou alebo vyšším územným celkom.

Výkaz ziskov a strát **neziskových účtovných jednotiek predstavuje prehľadné usporiadanie nákladov a výnosov neziskových účtovných jednotiek za určité obdobie v peňažnom vyjadrení v požadovanom členení s cieľom zistiť výsledok hospodárenia za toto obdobie. Výkaz ziskov a strát (Úč NUJ 2 – 01) sa zostavuje rovnako ako súvaha v účtovnej forme ročne ako súčasť riadnej účtovnej závierky a údaje sú uvádzané v eurách zaokrúhlene na dve desatinné miesta.**

Vertikálna štruktúra výkazu ziskov a strát neziskových účtovných jednotiek je nasledujúca:

Náklady	Výnosy
50 Spotrebované nákupy	60 Tržby za vlastné výkony a tovar
51 Služby	61 Zmena stavu zásob vlastnej výroby
52 Osobné náklady	62 Aktivácia
53 Dane a poplatky	64 Ostatné výnosy

54 Ostatné náklady	65 Tržby z predaja majetku a prenájmu majetku
55 Odpisy, predaný majetok a opravné položky	66 Prijaté príspevky
56 Poskytnuté príspevky	69 Dotácie
Účtová trieda 5 spolu	Účtová trieda 6 spolu
	Výsledok hospodárenia pred zdanením
	591 Daň z príjmov
	595 Dodatočné odvody dane z príjmov
	Výsledok hospodárenia po zdanení (+, -)

Horizontálna štruktúra výkazu ziskov a strát neziskových účtovných jednotiek je nasledujúca:

Činnosť			Bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie
Hlavná nezdaňovaná	Zdaňovaná	Spolu	

Špecifickými položkami výkazu ziskov a strát neziskových účtovných jednotiek na strane nákladov sú predovšetkým tieto výsledkové položky:

- dary,
- osobitné náklady,
- tvorba fondov,
- poskytnuté príspevky organizačným zložkám,
- poskytnuté príspevky iným účtovným jednotkám,
- poskytnuté príspevky fyzickým osobám,
- poskytnuté príspevky z podielu zaplatenej dane,
- poskytnuté príspevky z verejnej zbierky.

Výsledková položka Dary na riadku 21 obsahuje informácie o dobrovoľnom bezodplatnom odovzdaní dlhodobého nehmotného majetku, dlhodobého hmotného majetku a zásob.

Výsledková položka Osobitné náklady na riadku 22 obsahuje informácie najmä o:

- nákladoch cieľových skupín pri realizácii projektov, napríklad cestovné, stravné, ubytovanie a vreckové,
- nákladoch telovýchovných jednôt, športových klubov a iných neziskových športových právnických osôb spojených s prestupmi a hosťovaním hráčov a nákladoch na usporadúvanie domácich a medzinárodných súťaží vrátane registračných poplatkov, štartovného, nákladov na cesty, stravovanie a občerstvenie športovcov a iných oprávnených osôb,
- špecifických nákladoch, ktoré vyplývajú z činnosti cirkví a náboženských spoločností,
- nákladoch na obstaranie dlhodobého nehmotného majetku alebo dlhodobého hmotného majetku, ktorý nie je vo vlastníctve spoločenstiev vlastníkov bytov a nebytových priestorov, a jeho technické zhodnotenie,
- volebných kaucií hradených politickými stranami a politickými hnutiami, ktoré sa nevracajú,
- materiálnom zabezpečení dobrovoľníkov a
- ďalších špecifických nákladov, ktoré vyplývajú z hlavnej činnosti neziskových účtovných jednotiek.

Výsledková položka Tvorba fondov na riadku 30 obsahuje informácie o tvorbe fondov v prospech fondov tvorených podľa osobitných predpisov alebo v prospech fondu reprodukcie.

Na riadkoch 33 až 37 sa uvádzajú výsledkové položky Poskytnuté príspevky. Na jednotlivých riadkoch sa vykazujú informácie o poskytnutých príspevkoch alebo nároky na príspevky určené pre jednotlivé organizačné zložky, fyzické osoby alebo právnické osoby.

Špecifickými položkami výkazu ziskov a strát neziskových účtovných jednotiek na strane výnosov sú predovšetkým tieto výsledkové položky:

- prijaté dary,
- osobitné výnosy,

- zákonné poplatky,
- výnosy z použitia fondu,
- výnosy z nájmu majetku,
- prijaté príspevky od organizačných zložiek,
- prijaté príspevky od iných organizácií,
- prijaté príspevky od fyzických osôb,
- prijaté členské príspevky,
- príspevky z podielu zaplatenej dane,
- prijaté príspevky z verejných zbierok,
- dotácie.

Výsledková položka Prijaté dary na riadku 55 obsahuje informácie o nepeňažných daroch, ktoré prijali neziskové účtovné jednotky vo forme dlhodobého majetku, ak je určený na jeho ďalšie darovanie, zásob alebo služieb.

Výsledková položka Osobitné výnosy na riadku 56 obsahuje informácie najmä o:

- výnosoch telovýchovných jednôt, športových klubov a iných neziskových športových právnických osôb, ktoré sú spojené s prestupmi a hosťovaním hráčov a výnosoch z usporiadovania domácich a medzinárodných súťaží vrátane registračných poplatkov, štartovného a vstupného,
- špecifických výnosoch, ktoré vyplývajú z činnosti cirkví a náboženských spoločností a
- ďalších špecifických výnosoch, ktoré vyplývajú z hlavnej činnosti ostatných neziskových účtovných jednotiek.

Výsledková položka Záonné poplatky na riadku 57 obsahuje informácie o príjmoch podľa osobitných predpisov, ktorými sú najmä:

- školné a poplatky spojené so štúdiom na verejných vysokých školách,
- príjmy z úhrad za služby verejnosti v oblasti vysielania poskytované Rozhlasom a televíziou Slovenska,
- príspevky vysielateľa zriadeného zákonom, príspevky prevádzkovateľa audiovizuálneho technického zariadenia, príspevky distributéra audiovizuálnych diel.

Výsledková položka Výnosy z použitia fondu na riadku 64 vykazuje informácie o použití zdrojov fondov, ak sa obstaráva krátkodobý majetok, napríklad materiál, ceniny, stravné lístky a podobne, hradia sa prevádzkové výdavky alebo sa zaúčtoval náklad, ktorý sa hradí z fondu.

Výsledková položka Výnosy z nájmu na riadku 66 vykazuje informácie o výnosoch z prenájmu majetku alebo jeho časti.

Na riadkoch 67 až 72 sa uvádzajú výsledkové položky Prijaté príspevky. Na jednotlivých riadkoch sa vykazujú informácie o prijatých príspevkoch alebo nároky na príspevky od jednotlivých organizačných zložiek, od fyzických osôb alebo právnických osôb, prijaté príspevky z podielu zaplatenej dane od prijímateľov podielu zaplatenej dane, prijaté finančné prostriedky ako dar podľa zákona o dani z príjmov. Ďalej sú tu vykazované informácie aj o odpustení záväzkov právnickými osobami alebo fyzickými osobami.

Výsledková položka Dotácie na riadku 73 obsahuje informácie o priznaní dotácií neziskovým účtovným jednotkám a poskytnutí príspevkov podľa osobitných predpisov, napríklad príspevok za hlasy získané vo voľbách, príspevok na činnosť, príspevok na mandát; príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie, príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti, príspevok na podporu udržania pracovných miest.

Poznámky tvoria tretiu súčasť účtovnej závierky v sústave podvojného účtovníctva. Uvádzajú sa v nich informácie, ktoré:

- vysvetľujú a dopĺňajú údaje v súvahe a výkaze ziskov a strát,
- sa týkajú použitia účtovných zásad a účtovných metód,
- sú potrebné podľa požiadaviek ustanovených zákonom o účtovníctve,
- informujú o skutočnostiach, ktoré ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, sa nevykazujú v ostatných súčiastiach účtovnej závierky, ale ich dôsledky menia významným spôsobom pohľad na finančnú situáciu účtovnej jednotky.

Poznámky (Úč NUJ 3 – 01), ktoré zostavujú neziskové účtovné jednotky obsahujú tieto články:

- I Všeobecné údaje,
- II Informácie o účtovných zásadách a účtovných metódach,
- III Informácie, ktoré dopĺňajú a vysvetľujú údaje v súvahe,
- IV Informácie, ktoré dopĺňajú a vysvetľujú údaje vo výkaze ziskov a strát,
- V Opis údajov na podsúvahových účtoch,
- VI Ďalšie informácie.

Súčasťou poznámok sú okrem textovej časti aj vzorové tabuľky k článkom I, III a IV. Údaje sa v poznámkach uvádzajú v eurách zaokrúhlene na dve desatinné miesta alebo matematicky zaokrúhlene na celé eurá, a to za bežné účtovné obdobie a za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie.

Špecifickými časťami poznámok neziskových účtovných jednotiek sú napríklad informácie:

- o počte dobrovoľníkov vyslaných neziskovou účtovnou jednotkou a o počte dobrovoľníkov, ktorí vykonávali dobrovoľnícku činnosť pre neziskovú účtovnú jednotku,
- opis nadačného imania v nadáciách, výška vkladov zakladateľov alebo zriaďovateľov, prioritný majetok v neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby, prevody zdrojov z fondov neziskovej účtovnej jednotky,
- opis jednotlivých druhov fondov,
- prehľad o významných položkách výnosov budúcich období v členení najmä na zostatkovú hodnotu bezodplatne nadobudnutého dlhodobého majetku, zostatkovú hodnotu dlhodobého majetku obstaraného z dotácie a z finančného daru, zostatkovú hodnotu dlhodobého majetku obstaraného z podielu zaplatenej dane alebo zo sponzorského, zostatok nepoužitej dotácie zo štátneho rozpočtu alebo z prostriedkov Európskej únie, zostatok nepoužitej dotácie z rozpočtu obce alebo z rozpočtu vyššieho územného celku, zostatok grantu, zostatok podielu zaplatenej dane, zostatok nepoužitého peňažného plnenia na základe zmluvy o sponzorstve v športe,
- opis a vyčíslenie významných položiek prijatých darov, osobitných výnosov, zákonných poplatkov a iných ostatných výnosov,

- prehľad prijatých dotácií a grantov neziskovou účtovnou jednotkou,
- prehľad o účele a výške použitia podielu zaplatenej dane,
- prehľad nehnuteľných kultúrnych pamiatok, ktoré sú v správe alebo vo vlastníctve neziskovej účtovnej jednotky.

Účtovná závierka neziskových účtovných jednotiek účtujúcich v sústave jednoduchého účtovníctva okrem všeobecných náležitostí obsahuje tieto súčasti:

- výkaz o príjmoch a výdavkoch (Úč NO 1 – 01) a
- výkaz o majetku a záväzkoch (Úč NO 2 – 01).

V sústave jednoduchého účtovníctva môžu účtovať v súlade s § 9, ods. 2 zákona o účtovníctve vymedzené druhy neziskových účtovných jednotiek a následne v tejto sústave zostavovať aj účtovnú závierku. Sú to tieto neziskové účtovné jednotky:

- občianske združenia a ich organizačné zložky, ktoré majú právnu subjektivitu,
- organizačné zložky Matice slovenskej, ktoré majú právnu subjektivitu,
- združenia právnických osôb,
- spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov,
- neinvestičné fondy,
- poľovnícke organizácie a
- neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby;

ak nepodnikajú a ak ich príjmy nedosiahli v predchádzajúcom účtovnom období 200 000 eur, ak nie sú subjektom verejnej správy,

- cirkev a náboženská spoločnosť, ich orgány a cirkevné inštitúcie, ktoré majú právnu subjektivitu; ak nepodnikajú.

Výkaz o príjmoch a výdavkoch (Úč NO 1 – 01) sa zostavuje ročne ako súčasť riadnej účtovnej závierky a vyplňuje sa v eurách zaokrúhlene na dve desatinné miesta a je v poradí prvým výkazom účtovnej závierky. Príjmy a výdavky sa v ňom uvádzajú podľa jednotlivých druhov v členení na nezdaňovanú činnosť a na zdaňovanú činnosť za bežné účtovné obdobie.

Vertikálna štruktúra výkazu o príjmoch a výdavkoch neziskových účtovných jednotiek je nasledujúca:

PRÍJMY	VÝDAVKY
Z vkladu zriaďovateľa alebo zakladateľa	Zásoby
Z majetku	Služby
Z darov a príspevkov	Mzdy, poistné a príspevky
Z členských príspevkov	Dary a príspevky iným subjektom
Z podielu zaplatenej dane z príjmov	Prevádzková réžia
Z verejných zbierok	Splátky úverov a pôžičiek
Z úverov a pôžičiek	Sociálny fond
Z dedičstva	Ostatné
Z organizovania podujatí	
Z dotácií	
Z likvidačného zostatku inej účtovnej jednotky	
Z predaja majetku	
Z poskytovania služieb a predaja vlastných výrobkov	
Fond prevádzky, údržby a opráv	
Ostatné	
Príjmy celkom	Výdavky celkom
	Rozdiel príjmov a výdavkov
	Daň z príjmov

Horizontálna štruktúra výkazu o príjmoch a výdavkoch neziskových účtovných jednotiek je nasledujúca:

Nezdaňovaná činnosť	Zdaňovaná činnosť

Špecifickými položkami výkazu o príjmoch a výdavkoch v časti príjmov sú predovšetkým príjmy z darov a príspevkov (riadok 03), z členských príspevkov (riadok 04), z podielu zaplatenej dane z príjmov (riadok 05), z verejných zbierok (riadok 06), z dedičstva (riadok 08), z dotácií (riadok 10) a príjmy fondu prevádzky, údržby a opráv (riadok 14).

Špecifickou položkou výkazu o príjmoch a výdavkoch v časti výdavkov sú predovšetkým výdavky na dary a príspevky iným subjektom (riadok 20).

Výkaz o majetku a záväzkoch (Úč NO 2 – 01) sa zostavuje ročne ako súčasť riadnej účtovnej závierky a vyplňuje sa v eurách zaokrúhlene na dve desatinné miesta a je v poradí druhým výkazom účtovnej závierky. Položky majetku a záväzkov sa v ňom uvádzajú podľa jednotlivých zložiek v členení za bežné účtovné obdobie a za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie.

Vertikálna štruktúra výkazu o majetku a záväzkoch neziskových účtovných jednotiek je nasledujúca:

MAJETOK	ZÁVÄZKY
Dlhodobý nehmotný majetok	Závazky
Dlhodobý hmotný majetok	z toho: sociálny fond
Dlhodobý finančný majetok	fond prevádzky, údržby a opráv
Zásoby	Úvery a pôžičky
Pohľadávky	
Peniaze	

Ceniny	
Priebežné položky (+/-)	
Bankové účty	
Krátkodobé cenné papiere a ostatný krátkodobý finančný majetok	
Majetok celkom	Závazky celkom
	Rozdiel majetku a záväzkov

Horizontálna štruktúra výkazu o majetku a záväzkoch neziskových účtovných jednotiek je nasledujúca:

Účtovné obdobie	Bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie

Špecifickou položkou výkazu o majetku a záväzkoch je predovšetkým fond prevádzky, údržby a opráv, vykazovaný ako položka záväzkov na riadku 14.

V účtovnej závierke neziskových účtovných jednotiek zostavovanej tak v sústave podvojného účtovníctva ako aj v sústave jednoduchého účtovníctva sa v porovnaní s účtovnými závierkami ostatných účtovných jednotiek vykazujú určité špecifické položky. Tieto špecifické položky sú odrazom osobitostí vo financovaní a hospodárení konkrétnych neziskových účtovných jednotiek a reagujú na zmeny v základných predpisoch účtovníctva.

Špecifické položky účtovnej závierky neziskových účtovných jednotiek zostavovanej v sústave podvojného účtovníctva sme identifikovali vo všetkých troch súčiastiach účtovnej závierky. V súvahe na strane aktív sú nimi ostatné pohľadávky, pohľadávky z dôvodu finančných vzťahov k štátnemu rozpočtu a rozpočtom územnej samosprávy a iné pohľadávky a na strane pasív sú to peňažné fondy tvorené podľa osobitného predpisu, fond reprodukcie, záväzky z obchodného vzťahu a záväzky z dôvodu finančných

vzťahov k štátnemu rozpočtu a rozpočtom územnej samosprávy. Špecifickými položkami výkazu ziskov a strát neziskových účtovných jednotiek na strane nákladov sú dary, osobitné náklady, tvorba fondov a poskytnuté príspevky a na strane výnosov sú nimi prijaté dary, osobitné výnosy, zákonné poplatky, výnosy z použitia fondu, výnosy z nájmu majetku, prijaté príspevky a dotácie. Pri tretej súčasti účtovnej závierky neziskových účtovných jednotiek v sústave podvojného účtovníctva môžeme konštatovať také špecifiká, ktoré vyplývajú z vymedzených špecifických položiek vykazovaných vo výkazoch účtovnej závierky a v poznámkach sú bližšie vysvetlené.

Špecifické položky účtovnej závierky neziskových účtovných jednotiek zostavovanej v sústave jednoduchého účtovníctva vyplývajú predovšetkým zo špecifických zdrojoch financovania. Z tohto dôvodu sa medzi špecifické položky výkazu o príjmoch a výdavkoch v časti príjmov zaraďujú najmä príjmy z darov a príspevkov, z členských príspevkov, z podielu zaplatenej dane z príjmov, z verejných zbierok, z dedičstva, z dotácií a príjmy fondu prevádzky, údržby a opráv a v časti výdavkov sú nimi výdavky na dary a príspevky iným subjektom. Vo výkaze o majetku a záväzkoch je špecifickou položkou vykazovanou ako položka záväzkov predovšetkým fond prevádzky, údržby a opráv.

Predaj podniku z právneho a účtovného hľadiska

Ing. Martina Podmanická, PhD.

Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva

V súčasnom období, kedy podľa prognostických správ v súvislosti s dôsledkami pandemickej situácie na celom svete čelíme hrozbe hospodárskej a finančnej krízy, jednou z možností ako sa vysporiadať s dôsledkami nepriaznivej situácie je predaj podniku. Predmetom predaja podniku však nemusí byť len podnik, ktorý stagnuje, či prechádza zložitým obdobím a jeho predajom sa eliminujú straty, ktoré vyrobil a získa sa aspoň časť zdrojov vložených do podnikania, môže ním byť aj podnik zdravý, prosperujúci, ktorému sa dlhodobo darí, je schopný generovať príjmy a jeho predajom sa späť získa vložný a v ideálnom prípade aj zhodnotený kapitál. Dôvodmi pre predaj podniku môžu byť tiež napr.: nadmerné pracovné vyťaženie, zodpovednosť plynúca zo samotného kolobehu podnikateľskej činnosti, ale i zefektívnenie štruktúry skupiny podnikov, či zjednodušenie riadenia podnikov. Na druhej strane investor kúpou podniku napr. výhodne investuje nadbytočný kapitál, expanduje do určitého geografického regiónu, rozširuje svoje aktivity z hľadiska rozsahu, zvyšuje objem obratu, skvalitňuje svoju činnosť, zvyšuje svoju konkurenčnú schopnosť, posilňuje svoju pozíciu v danom ekonomickom odvetví alebo získa zabehnutý, fungujúci a prosperujúci podnik napriek svojim minimálnym skúsenostiam v danom odvetví. Predaj podniku preto netreba vnímať výlučne negatívne, nemusí byť len spôsobom ako seba a svoje podnikanie vyviesť z krízy, môže byť aj impulzom pre nový začiatok.

Cieľom predkladaného článku je prezentovať a analyzovať problematiku predaja podniku v Slovenskej republike z právneho a účtovného hľadiska tak, ako je riešená v platnej právnej úprave tejto problematiky v súčasnosti, predovšetkým v súlade so zákonom č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“), zákonom č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“), opatrením Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 23054/2002-92 zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúci v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov (ďalej len „postupy účtovania pre podvojný účtovníctvo“).

Predaj podniku ako súčasť kombinácie podnikov

Predaj podniku je súčasťou širšej problematiky spájania podnikov do väčších ekonomických či právnych celkov, nakoľko vo väčšine prípadov platí, že práve spájanie podnikov do väčších celkov so sebou prináša zvýšenie hospodárnosti a efektívnosti činnosti podnikateľských subjektov. V medzinárodnej účtovnej terminológii je spájanie podnikov známe pod názvom **podnikové kombinácie** (angl. business combinations). Podľa IFRS 3 *Podnikové kombinácie* je podniková kombinácia taká transakcia alebo udalosť, pri ktorej nadobúdateľ, ktorý realizuje podnikovú kombináciu, získava kontrolu nad nadobúdaným podnikom alebo nadobúdanými podnikmi. Z definície podnikovej kombinácie vyplýva, že získané aktíva a prevzaté záväzky musia tvoriť podnik (angl. business). Rozlišujeme niekoľko **typov kombinácií podnikov**, pričom medzi najfrekvencovanejšie patria:

- prevod akcií alebo obchodných podielov (tzv. kapitálová akvizícia),
- kúpa a predaj podniku alebo jeho časti (tzv. majetková akvizícia),
- spájanie obchodných spoločností formou zlúčenia, splynutia alebo rozdelenia spoločností.

Prevod akcií alebo obchodných podielov môže mať podobu odplatného alebo bezodplatného prevodu. Ak ide o odplatný prevod, uskutočňuje sa na základe kúpnej zmluvy podľa Obchodného zákonníka s odchýlkami ustanovenými v zákone o cenných papieroch, bezodplatný prevod sa spravuje darovacou zmluvou podľa Občianskeho zákonníka s odchýlkami vyplývajúcimi zo zákona o cenných papieroch. K zmene majiteľa akcie či obchodného podielu môže dôjsť aj na základe dedenia, právoplatného rozhodnutia štátneho orgánu alebo na základe iných právnych skutočností. Predaj resp. kúpa podniku alebo jeho časti sa realizuje na základe zmluvy o predaji podniku podľa Obchodného zákonníka. Zmluva o predaji podniku je obligatórne zmluvou odplatnou, čiže zmluvou o predaji podniku je len zmluva, v ktorej sa podnik prevádza za odplatu. Obchodný zákonník ani iný právny predpis síce uzatvorenie zmluvy, ktorou by sa podnik prevádzal bezodplatne, nezakazuje, avšak už nejde o zmluvu o predaji podniku a nejde ani o darovaciu zmluvu podľa Občianskeho zákonníka, ale ide o zmluvu nepomenovanú. Podľa Obchodného zákonníka na zlúčenie spoločností sa vyžaduje schválenie zmluvy o zlúčení, na splynutie spoločností sa vyžaduje schválenie zmluvy o splynutí a na rozdelenie spoločnosti sa vyžaduje schválenie projektu rozdelenia spoločnosti.

Najpočetnejšiu skupinu z uvedených typov kombinácií podnikov predstavujú kapitálové akvizície. Kapitálové akvizície vedú k vzniku väčšieho ekonomického celku, tzv. konsolidovaného celku, pričom kombinované podniky si zachovávajú svoju právnu subjektivitu. Subjektu, ktorý je identifikovaný ako nadobúdateľ podnikovej kombinácie, následne vzniká povinnosť zostaviť konsolidovanú účtovnú závierku za konsolidovaný celok. Do konsolidovanej účtovnej závierky sú okrem dcérskych účtovných jednotiek zahrňované aj pridružené a spoločné podniky. Povinnosť zostaviť konsolidovanú účtovnú závierku nemá

každá účtovná jednotka, ale iba materská účtovná jednotka a aj to nie vždy. Ak však materskej účtovnej jednotke vznikne podľa zákona o účtovníctve povinnosť zostaviť konsolidovanú účtovnú závierku, zostaví ju výlučne podľa IFRS v znení prijatom EÚ.

Rovnaký ekonomický efekt ako dosiahneme kúpou akcií či obchodných podielov danej spoločnosti, dosiahneme i kúpou podniku alebo jeho časti. K rovnakému ekonomickému efektu dochádza aj pri splynutí a zlúčení obchodných spoločností alebo aj pri rozdelení spoločnosti zlúčením. Právne dôsledky uvedených transakcií sú však odlišné. Kým pri predaji/kúpe podniku spoločnosti dochádza u predávajúceho k úbytku majetku a záväzkov spoločnosti (mení sa vlastník majetku a záväzkov) a ku vzniku pohľadávky z predaja podniku voči kupujúcemu vo výške predajnej ceny za podnik, u spoločnosti predávajúcej podnik nedomchádza k zmenám vo vlastníckej štruktúre. Pri predaji podniku predávajúci nezaniká napriek tomu, že prichádza o všetky aktíva a pasíva. Namiesto aktív a pasív získava predajnú cenu za svoj podnik. V prípade, že predávajúcim je obchodná spoločnosť, predajná cena je výnosom, resp. príjmom obchodnej spoločnosti ako právnickej osoby a nie jej spoločníkov či akcionárov ako vlastníkov danej spoločnosti. Naopak pri predaji/kúpe akcií či obchodných podielov spoločnosti dôjde k zmene vlastníka danej spoločnosti. Pri zmene vlastníka danej spoločnosti jej majetok ani záväzky touto transakciou nie sú dotknuté. Odplatu za akcie alebo obchodné podiely získavajú ich akcionári, resp. spoločníci a nie spoločnosť ako právnická osoba. Rovnako ako pre kúpu podniku, tak i pre kúpu akcií alebo obchodných podielov platí, že sa musia zapísať do príslušného obchodného registra. Splynutie je postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku dvoch alebo viacerých spoločností, pričom imanie zanikajúcich spoločností prechádza na novozaloženú spoločnosť, ktorá sa svojím vznikom stáva ich právnym nástupcom. Splynutie znamená prechod všetkých aktív a pasív zanikajúcich spoločností do novozaloženej spoločnosti. Zlúčenie je postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku jednej alebo viacerých spoločností, pričom imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú už existujúcu spoločnosť, ktorá sa tým stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností. Zlúčenie spoločností znamená prechod všetkých aktív a pasív tej spoločnosti, ktorá sa zlučuje do inej obchodnej spoločnosti, teda obchodná spoločnosť, do ktorej sa iná spoločnosť zlúčila, je jej právnym nástupcom. Rozdelenie spoločnosti je postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku spoločnosti, pričom imanie zanikajúcej spoločnosti prechádza na iné už existujúce spoločnosti, ktoré sa tým stávajú právnymi nástupcami zanikajúcej spoločnosti alebo na novozaložené spoločnosti, ktoré sa svojím vznikom stávajú právnymi nástupcami zanikajúcej spoločnosti. Účinky splnutia, zlúčenia alebo rozdelenia spoločnosti nastávajú jeho zápisom do obchodného registra, kedy prechádza imanie zanikajúcich spoločností na nástupníku spoločnosť.

Čo je podnik? Definícia podniku

Existuje niekoľko spôsobov ako vymedziť podnik. Každá právna norma disponuje vlastnou definíciou podniku.

Podľa IFRS 3 *Podnikové kombinácie* je podnik súbor činností a aktív, ktoré možno spravovať a riadiť tak, aby investorom alebo ostatným vlastníkom, členom alebo účastníkom poskytovali úžitok vo forme dividend, dosahovania nižších nákladov alebo vo forme iných ekonomických úžitkov. Aby sa v zmysle IFRS 3 *Podnikové kombinácie* mohla transakcia alebo udalosť považovať za podnikovú kombináciu, treba najskôr analyzovať, či získané aktíva alebo skupiny aktív a prevzaté záväzky tvoria podnik. **Podnik sa všeobecne skladá zo vstupov, procesov aplikovaných na tieto vstupy a výstupov, ktoré vytvárajú alebo budú vytvárať výnosy.** Vstupom sa rozumie taký ekonomický zdroj, ktorý vytvára alebo môže vytvárať výstupy, ak sa naň aplikuje jeden alebo viac procesov, napr. dlhodobý majetok, zásoby, zamestnanci. Proces je systém, štandard, protokol, konvencia alebo pravidlo, ktoré v spojení so vstupom alebo vstupmi vytvára alebo môže vytvárať výstupy, napr. procesy strategického či operatívneho riadenia. Výstup je výsledkom spojenia vstupov a procesov, ktoré sú na vstupy aplikované. Výstup je nositeľom úžitkov vo forme dividend, nižších nákladov, alebo iných ekonomických úžitkov pre investorov, iných vlastníkov, členov alebo účastníkov. Aj keď podnik zvyčajne má výstup, na splnenie definície podniku podľa IFRS 3 *Podnikové kombinácie* výstup nie je nevyhnutný. Aby sa jednotka mohla považovať za podnik, musí mať dva základné prvky – vstupy a procesy.

Z účtovného hľadiska podnik predstavuje majetok a záväzky vykázané v súvahe. K podniku však patria aj také práva a povinnosti, ktoré nie sú vykázané v súvahe, ale v poznámkach účtovnej závierky. V poznámkach sa uvádzajú informácie o skutočnostiach sledovaných na podsúvahových účtoch, napr. o významných položkách prenajatého majetku, majetku prijatého do úschovy, o pohľadávkach a záväzkoch z opcií, odpísaných pohľadávkach, ako aj informácie o iných aktívach a iných pasívach. Inými aktívami sú napr. práva zo servisných zmlúv, poisťných zmlúv, koncesionárskych zmlúv či licenčných zmlúv. Inými pasívami sú napr. podmienené záväzky zo súdnych rozhodnutí, z poskytnutých záruk, zo všeobecne záväzných právnych predpisov, záväzky z ručenia. V poznámkach sa majú uvádzať aj významné položky ostatných finančných povinností, napr. zákonná alebo zmluvná povinnosť odobrať určité množstvo produktu, uskutočniť investície či veľké opravy. Účtovná hodnota podniku je potom rozdiel účtovných hodnôt jednotlivých položiek majetku a záväzkov. Účtovná hodnota podniku je rovnaká ako účtovná hodnota jeho vlastného imania. V tejto súvislosti treba rozlišovať medzi účtovnou hodnotou podniku, reálnou hodnotou podniku a trhovou hodnotou podniku.

Podľa § 5 Obchodného zákonníka je podnikom súbor hmotných, osobných a nehmotných zložiek podnikania, pričom k podniku patria veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku alebo vzhľadom na svoju povahu majú tomuto

účelu slúžiť. Z pohľadu obchodného práva ide teda o všetky aktíva spoločnosti. Z tejto definície je zrejmé, že podnik je objektom právnych vzťahov, nie jeho subjektom. Preto je správne uvádzať, že „spoločnosť predáva svoj podnik alebo kupuje podnik od iného subjektu“, nie že „podnik niečo predáva alebo kupuje“. Podnik je výsledkom činnosti podnikateľského subjektu. Podnikateľským subjektom môže byť fyzická osoba (podnikateľ, jednotlivec) alebo právnická osoba (obchodná spoločnosť alebo družstvo). Podnikateľský subjekt je ten, ktorý rozhoduje o veľkosti, štruktúre, činnosti, zameraní, smerovaní či finančnom zdraví podniku. Súhrn majetkových hodnôt (vecí, pohľadávok a iných práv a peniazmi ocenených iných hodnôt), ktoré patria podnikateľovi a slúžia alebo sú určené na jeho podnikanie predstavuje obchodný majetok. Súbor obchodného majetku a záväzkov vzniknutých podnikateľovi v súvislosti s podnikaním vytvára obchodné imanie. Čistým obchodným imaním je obchodný majetok po odpočítaní záväzkov vzniknutých podnikateľovi v súvislosti s podnikaním. Vlastné imanie tvoria vlastné zdroje financovania obchodného majetku podnikateľa podľa osobitného predpisu. Podnik možno predať, kúpiť, prenajať, vložiť ako vklad do obchodnej spoločnosti, darovať, dediť či založiť. **Podľa Obchodného zákonníka však možno predať aj časť podniku, ktorá tvorí samostatnú organizačnú zložku.** Organizačnou zložkou podniku sa rozumie **odštepny závod** alebo **iný organizačný útvar** podniku podľa Obchodného zákonníka alebo osobitného zákona. Odštepny závod je organizačná zložka podniku, ktorá je ako odštepny závod zapísaná v obchodnom registri. Pri prevádzkovaní odštepného závodu sa používa obchodné meno podnikateľa s dodatkom, že ide o odštepny závod. Obdobné postavenie ako odštepny závod má aj iná organizačná zložka, ak sa zapisuje do obchodného registra. Priestor, v ktorom sa uskutočňuje určitá podnikateľská činnosť, je **prevádzkareň**. Prevádzkareň musí byť označená obchodným menom podnikateľa, ku ktorému sa môže pripojiť názov prevádzkarne alebo iné rozlišujúce označenie. **Keďže organizačná zložka nie je samostatnou právnickou osobou, zákon o účtovníctve neustanovuje osobitne povinnosť viesť účtovníctvo za organizačnú zložku.** Ak sa má však zabezpečiť verný a pravdivý obraz o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva a o finančnej situácii účtovnej jednotky, je možné toto ustanovenie aplikovať analogicky aj na organizačnú zložku bez právnej subjektivity. Je teda potrebné zabezpečiť vedenie účtovníctva odo dňa vzniku organizačnej zložky až do dňa jej zániku, napriek tomu, že organizačná zložka nie je samostatná právnická osoba. Spôsob vedenia účtovníctva závisí od organizácie účtovníctva účtovnej jednotky, ktorá je zriaďovateľom organizačnej zložky, ako aj od organizácie účtovníctva a technického spracovania dát samotnej organizačnej zložky.

Zmluva o predaji podniku

Zmluvou o predaji podniku sa predávajúci zaväzuje previesť na kupujúceho vlastnícke právo k veciam, iné práva a iné majetkové hodnoty, ktoré slúžia prevádzkovaniu podniku a kupujúci sa zaväzuje prevziať záväzky predávajúceho súvisiace s podnikom a zaplatiť kúpnu cenu. Zmluva o predaji podniku je upravená v ustanoveniach § 476 až § 488 Obchodného zákonníka. V tejto súvislosti treba uviesť, že z porovnania ustanovenia definujúceho podnik (§ 5) a základného ustanovenia definujúceho zmluvu o predaji podniku (§ 476) vyplýva, že Obchodný zákonník v základnom ustanovení definujúcom zmluvu o predaji podniku (§ 476) sa odkláňa od definície podniku (§ 5). Súčasťou predaja podniku podľa základného ustanovenia sú aj záväzky predávajúceho súvisiace s podnikom. Podľa definície podniku záväzky podnikateľa súvisiace s podnikom nie sú súčasťou podniku. Základným účelom právnej úpravy zmluvy o predaji podniku ako komplexného riešenia prevodu vecí, práv a majetkových hodnôt tvoriacich podnik je umožniť, aby podnik tvorený veľkým objemom majetku rôzneho druhu mohol byť prevedený ako celok bez obmedzenia jeho prevádzky.

Ustanovenia § 477 až § 486 platia aj pre zmluvy, ktorými sa predáva časť podniku tvoriaca samostatnú organizačnú zložku. V prípade predaja časti podniku je nevyhnutné, aby predmetom zmluvy o predaji bola taká časť podniku, ktorá tvorí jeho samostatnú organizačnú zložku. Je žiaduce, aby účtovníctvo takejto časti podniku bolo oddeliteľné od ostatnej časti podniku a teda, aby z neho bolo zrejmé, ktoré veci, iné práva a iné majetkové hodnoty slúžia k prevádzkovaniu práve tejto časti podniku. Preto samostatnou organizačnou zložkou bude najmä odštepny závod alebo iná organizačná zložka, ktorá sa zapisuje do obchodného registra. Predmetom zmluvy o predaji časti podniku však môžu byť aj iné organizačné zložky podniku, ktoré sa nezapisujú do obchodného registra. Podmienkou je, aby išlo o časť podniku, ktorá je oddeliteľná a relatívne samostatná od zvyšnej časti podniku.

Podnik, ktorý je predmetom predaja, musí byť jasne vymedzený. To isté platí aj pri predaji časti podniku. Jednotlivé veci (s výnimkou nehnuteľností), práva a iné majetkové hodnoty nemusia byť v zmluve exaktne vymenované, musí byť však zrejmé, aký súhrn majetkových hodnôt je obsahom prevodu. **Presné vymedzenie podniku alebo časti podniku, ktorý je predmetom predaja, je podstatnou náležitosťou zmluvy o predaji podniku.**

Zmluvnými stranami zmluvy o predaji podniku, rovnako ako pri klasickej kúpnej zmluve, sú **predávajúci** a **kupujúci**. Kúpna zmluva sa od zmluvy o predaji podniku odlišuje predovšetkým svojím predmetom. Kým predmetom kúpnej zmluvy sú jednotlivé veci, práva a iné majetkové hodnoty, ak to ich povaha pripúšťa, predmetom zmluvy o predaji je podnik ako súbor hmotných, osobných a nehmotných zložiek podnikania. Pre zmluvu o predaji podniku je charakteristické, že sa kupujúci zaväzuje prevziať záväzky predávajúceho súvisiace s podnikom. Spoločným znakom kúpnej zmluvy a zmluvy o predaji podniku je to, že v oboch prípadoch sa kupujúci zaväzuje zaplatiť dohodnutú kúpnu cenu predávajúcemu.

Prechod práv a záväzkov

Na kupujúceho **prechádzajú všetky práva a záväzky**, na ktoré sa predaj vzťahuje. Prechádzajú práva aj záväzky z existujúcich právnych vzťahov, napr. **práva a záväzky z nájomných, poisťných i úverových zmlúv**. Prevod práv znamená zmenu v osobe veriteľa. Namiesto predávajúceho sa veriteľom stane kupujúci.

Z predávajúceho na kupujúceho prechádza **vlastnícke právo k veciam**, ktoré sú zahrnuté do predaja účinnosťou zmluvy. **Vlastnícke právo k nehnuteľnostiam** prechádza vkladom do katastra nehnuteľností.

Na kupujúceho prechádzajú tiež **práva a povinnosti z pracovnoprávnych vzťahov** k zamestnancom podniku. Je potrebné zdôrazniť skutočnosť, že ide o práva a povinnosti len voči tým osobám, ktoré majú ku dňu účinnosti zmluvy o predaji podniku status zamestnanca v prevádzanom podniku, a teda nie voči osobám, ktorých pracovnoprávny vzťah do účinnosti zmluvy už skončil. Účinnosťou zmluvy sa zamestnanci stávajú zamestnancami kupujúceho, pričom na kupujúceho prechádzajú všetky povinnosti z pôvodného zamestnávateľa bez ohľadu na to, či vznikli z pracovného pomeru na základe pracovnej zmluvy alebo dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru. Kupujúci je povinný uspokojiť všetky pracovnoprávne nároky zamestnancov, ktoré neboli ku dňu prevodu uspokojené, aj keď na ne vzniklo právo pred uzatvorením zmluvy o predaji podniku.

Na kupujúceho prechádzajú i všetky **práva vyplývajúce z priemyselného** (patenty, vynálezy, zlepšovacie návrhy, ochranné známky, úžitkové vzory a pod.) alebo **iné duševného** (najmä autorské práva a práva príbuzné autorskému právu) vlastníctva, ktoré sa týkajú podnikateľskej činnosti predávaného podniku s výnimkou prípadov, ak by to odporovalo zmluve o poskytnutí výkonu práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva alebo povahe týchto práv. Zmluvou o poskytnutí výkonu práv z priemyselného vlastníctva je licenčná zmluva na predmety priemyselného vlastníctva. K prechodu práv, na výkon ktorých je nadobúdateľ licenčnou zmluvou oprávnený, nedôjde, pokiaľ s prechodom poskytovateľ licencie nesúhlasí.

Ak zo zmluvy nevyplýva niečo iné, **prechádza** na kupujúceho **aj oprávnenie používať obchodné meno** spojené s predávaným podnikom, ibaže by to bolo v rozpore so zákonom alebo s právom tretej osoby.

Pokiaľ na kupujúceho prechádzajú i pohľadávky, tak **prechod pohľadávok sa spravuje ustanoveniami o postúpení pohľadávok**. S pohľadávkou prechádza na kupujúceho aj jej príslušenstvo (úroky, úroky z omeškania, náklady spojené s uplatnením pohľadávky) a všetky práva s ňou spojené (záložné právo, ručenie). Predávajúci je povinný bez zbytočného odkladu oznámiť dlžníkom prechod pohľadávok na kupujúceho. Ak splnenie pohľadávky je zabezpečené záložným právom, ručením alebo iným spôsobom, predávajúci je povinný o prechode pohľadávky bez zbytočného odkladu podať správu osobe, ktorá

zabezpečenie záväzku poskytnúť. Predávajúci je rovnako povinný odovzdať kupujúcemu všetky doklady a poskytnúť všetky potrebné informácie, ktoré sa týkajú prevedenej pohľadávky.

Prevzatie peňažných záväzkov kupujúcim znamená pre predávajúceho skutočnosť, že sa zbaví povinnosti zaplatiť dlh, pričom túto povinnosť na seba preberá kupujúci, ktorý sa stáva novým dlžníkom.

Na prechod záväzku sa nevyžaduje súhlas veriteľa. Kupujúcemu vzniká oznamovacia povinnosť oznámiť veriteľom prevzatie záväzkov. **Povinnou náležitosťou zmluvy o predaji podniku je záväzok kupujúceho prevziať všetky záväzky predávajúceho súvisiace s podnikom ako i zaplatiť kúpnu cenu.** Aby bolo možné zmluvu o predaji podniku skutočne považovať za zmluvu o predaji podniku podľa § 476 až § 488 Obchodného zákonníka, je dôležité, aby sa kupujúci zaviazal prevziať všetky záväzky predávajúceho. Toto je základná nevýhoda predaja podniku. Na kupujúceho totiž spolu s právami prechádzajú aj záväzky predávajúceho, ktorých rozsah nemusí byť v momente predaja preukázateľne zistiteľný, pričom predávajúci len ručí za splnenie prevedených záväzkov. Na ručiteľskú povinnosť predávajúceho nemá vplyv ani ďalší prípadný predaj podniku. Naopak prípadný ďalší predaj podniku zabezpečuje pohľadávky veriteľov ešte viac, nakoľko sa rozširuje počet osôb, ktoré za ich splnenie ručia.

Zákonný prechod práv a záväzkov súvisiacich s predávaným podnikom z predávajúceho na kupujúceho sa však týka len práv a záväzkov súkromnoprávnej povahy, ktoré vznikli na základe noriem súkromného práva, nie práv a záväzkov, ktoré vznikli na základe noriem verejného práva. To znamená, že na základe zmluvy o predaji podniku dochádza len k prevodu povinností súkromnoprávnej povahy a nie je možné previesť povinnosti, ktoré vznikli na základe predpisov verejného práva. Na kupujúceho teda neprechádzajú daňové povinnosti, záväzky voči štátnemu rozpočtu, povinnosť platiť clo, záväzky z titulu sociálneho a zdravotného poistenia, pokuty uložené orgánmi verejnej správy a iné záväzky verejnoprávnej povahy.

Na kupujúceho prechádzajú len práva majetkové, a nie oprávnenia verejnoprávnej povahy napr. živnostenské oprávnenie, či iné oprávnenie alebo povolenie udelené predávajúcemu na podnikateľskú činnosť.

Obchodný zákonník pojem výšky kúpnej ceny ani spôsob jej určenia v právnej úprave zmluvy o predaji podniku nijako nešpecifikuje. V zmluve o predaji podniku však musí byť určená výška kúpnej ceny alebo aspoň určený spôsob, akým bude dodatočne stanovená. Predpokladá sa, že kúpna cena je určená na základe údajov o súhrne vecí, práv a záväzkov vyplývajúcich z účtovníctva predávaného podniku ku dňu uzavretia zmluvy a tiež na základe ďalších hodnôt uvedených v zmluve, pokiaľ nie sú zahrnuté v účtovníctve predávaného podniku. Uvedené ustanovenie má len dispozitívny charakter, zmluvné strany ho teda môžu uplatniť v prípade, že sa nedohodnú inak.

Vzhľadom na zložitosť predmetu predaja podniku, samotnému uzatvoreniu zmluvy predchádzajú dlhodobé rokovania zmluvných strán. Konštrukcia samotnej zmluvy je zložitá, nakoľko sa odporúča v zmluve o predaji podniku špecifikovať jednotlivé prevádzané zložky podniku – veci, práva a záväzky tvoriace predmet predaja, aby sa predišlo možným sporom v budúcnosti. V tejto súvislosti však treba uviesť, že takáto identifikácia jednotlivých práv a záväzkov, ktoré sú súčasťou predávaného podniku v samotnej zmluve o predaji podniku, nie je nevyhnutná, pretože na kupujúceho prechádzajú aj práva a záväzky súvisiace s podnikom, ktoré v zmluve identifikované neboli. Obchodný zákonník vyžaduje **písomnú formu zmluvy o predaji podniku a notársky osvedčené podpisy predávajúceho a kupujúceho**. Zvyčajne sa zmluvou o predaji podniku prevádza i vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, ktoré sú súčasťou podniku, zmluva o predaji podniku sa tak stáva podkladom pre zápis zmien v katastri nehnuteľností. Ak súčasťou podniku sú aj listinné cenné papiere, k ich prevodu postačuje uzavretie zmluvy o predaji podniku, bez toho, aby bol potrebný indosament či splnenie iných podmienok, ktoré inak na prevod práv zákon vyžaduje.

Ku dňu účinnosti zmluvy je predávajúci povinný odovzdať a kupujúci prevziať veci zahrnuté do predaja. **O prevzatí sa spíše zápisnica a podpíše sa oboma stranami.** Zákon ukladá povinnosť predávajúcemu najneskôr v zápisnici o odovzdaní a prevzatí upozorniť kupujúceho na vady prevádzaných vecí, práv alebo iných majetkových hodnôt, o ktorých predávajúci vie alebo musí vedieť. Prevzatím vecí prechádza nebezpečenstvo škody na týchto veciach z predávajúceho na kupujúceho.

Deň účinnosti zmluvy o predaji podniku nie je v právnej úprave explicitne upravený, preto by mal byť uvedený v samotnej zmluve. V prípade, že zmluva výslovne neuvádza deň svojej účinnosti, účinná bude dňom jej uzavretia, t. j. dňom podpisu oboma zmluvnými stranami.

Predaj podniku alebo jeho časti sa zapisuje do obchodného registra v prípade, že predávajúci je osoba zapísaná o obchodnom registri. Deň zápisu predaja podniku v obchodnom registri nie je dňom účinnosti zmluvy o predaji podniku. Právnická osoba, ktorá predala podnik tvoriaci jej imanie, môže ukončiť svoju likvidáciu a byť vymazaná z obchodného registra až po uplynutí jedného roka po tomto predaji.

Účtovné aspekty transakcie predaja podniku

Obchodný zákonník upravuje predovšetkým náležitosti zmluvy o predaji podniku, rieši prechod práv a záväzkov, oznamovacie povinnosti predávajúceho a kupujúceho, zodpovednosť za chýbajúce a vadné veci. Ekonomickú podstatu transakcie predaja podniku vystihuje len čiastočne. Účtovníctvo by v súlade so všeobecne uznávanou zásadou prednosti podstaty pred formou malo pri účtovnom riešení

problematiky predaja podniku uprednostniť ekonomickú podstatu transakcie predaja pred jej právnym riešením. Vecná podstata transakcie predaja podniku spočíva v tom, že sa jedná o transakciu s podnikom ako ekonomickým celkom, ktorý vykonáva svoju podnikateľskú činnosť, disponuje určitým množstvom rôznych druhov majetku, pričom množstvo a štruktúra tohto majetku závisí od druhu a rozsahu jeho činnosti. Majetok, ktorý subjekt potrebuje pre svoju činnosť, získava z rôznych zdrojov. Činnosť podniku predstavuje vo svojej podstate transformačný proces, v ktorom sa vložené vstupy spotrebúvajú a ich účelovou transformáciou vznikajú finálne výkony. Väčšina položiek majetku a záväzkov v rámci transformačného procesu kontinuálne vzniká a zaniká.

Pre správne účtovné zobrazenie predaja podniku je dôležité ocenenie samotnej transakcie predaja podniku, ocenenie úbytku majetku a záväzkov u predávajúceho a následne ocenenie prírastku majetku a záväzkov u kupujúceho. Jedinou objektívne zistiteľnou cenou v celej transakcii predaja podniku je kúpna cena podniku, nakoľko je výsledkom realizovanej transakcie. Kúpna cena predstavuje podstatnú náležitosť kúpnej zmluvy a je záväzná pre obe zmluvné strany. U predávajúceho je výnosom a pohľadávkou za predaj podniku a u kupujúceho je záväzkom z kúpy podniku a zároveň cenou za kúpený podnik ako celok.

Pri predaji podniku sa kúpna cena odvodzuje spravidla od hodnoty podniku. Zistenie skutočnej hodnoty podniku, jeho reálnej hodnoty je však mimoriadne náročné a komplexné zadanie, nakoľko každý podnik je jedinečný, je treba zohľadňovať nielen súčasnú hodnotu majetku a záväzkov, ale aj jeho výnosový potenciál, investície do podniku, štruktúru majetku a záväzkov. Je pochopiteľné, že predávajúci sa snaží, aby predajná (kúpna) cena bola vyššia než reálna hodnota podniku (rozdiel reálnych hodnôt jednotlivých zložiek majetku a reálnych hodnôt jednotlivých záväzkov) a kupujúci sa snaží o pravý opak. Na druhej strane však kupujúci je veľakrát ochotný zaplatiť za podnik väčšiu cenu, ako je jeho reálna hodnota. Podnik ako ekonomický celok obsahuje jedinečné zloženie majetku, ktoré čo najlepšie zodpovedá činnosti podniku, rovnako môže obsahovať aj také zložky majetku, ktoré nie sú vykázané v súvahe, nakoľko nie je ich možné vždy identifikovať a spoľahlivo oceniť, zamestnáva kvalifikovaných, skúsených zamestnancov s dobrou pracovnou morálkou, pôsobí v prostredí spoľahlivých obchodných partnerov tak na strane odberateľov i dodávateľov, či vo výhodnej lokalite vzhľadom na infraštruktúru. Práve prítomnosť uvedených elementov naznačuje, že v podniku je prítomný synergický efekt, a preto je hodnota podniku ako celku spravidla vyššia ako je reálna hodnota podniku. Vyjadrením synergického efektu v účtovníctve kupujúceho je **goodwill**. Goodwill je špecifický druh dlhodobého nehmotného majetku, ktorý v porovnaní s inými druhmi nehmotného majetku má niekoľko osobitostí. Nemôže existovať ako samostatná položka, len v spojitosti s inými položkami majetku a len v prípade, ak ide o ocenenie podniku ako celku a to pri zmene vlastníctva podniku alebo jeho časti. Goodwill, resp. záporný goodwill súvisí s podnikom, nie s individuálnymi položkami majetku a záväzkov. Preto pri predaji podniku

alebo jeho časti predajná cena môže obsahovať goodwill, resp. záporný goodwill, zatiaľ čo pri predaji individuálnych položiek majetku a záväzkov ich predajná cena goodwill, resp. záporný goodwill neobsahuje.

Všeobecnými problémami pri predaji a kúpe podniku, ktoré rieši tak predávajúci ako aj kupujúci, je **otázka vymedzenia jednotlivých predávaných položiek majetku a záväzkov ako aj ich ocenenie**. Kúpna cena podniku totiž nemusí nijako korešpondovať s ocenením jednotlivých zložiek majetku či záväzkov nakúpeného podniku.

Predaj ani kúpa podniku alebo jeho časti **nie sú dôvodom pre zostavenie mimoriadnej účtovnej závierky** u predávajúceho ani u kupujúceho. Zákon o účtovníctve neustanovuje povinnosť uzavrieť účtovné knihy ku dňu predaja podniku, a nadväzne na to ani nevzniká povinnosť účtovnej jednotke zostaviť účtovnú závierku. Z dôvodu preukázateľnosti je však žiaduce, **aby bola u predávajúceho ku dňu účinnosti zmluvy o predaji podniku vykonaná inventarizácia všetkého majetku a záväzkov predávaného podniku**, nakoľko môže slúžiť ako podklad pre vymedzenie majetku a záväzkov predávaného podniku. Inventúrny súpis majetku a záväzkov zároveň predstavuje presnú identifikáciu predmetu predaja, pretože vymedzuje majetok a záväzky, ktoré k dátumu účinnosti v predávanom podniku existujú. Inventúrny súpis slúži na porovnanie s účtovným stavom, či jednotlivé položky chýbajú alebo zvyšujú. Na druhej strane ku dňu účinnosti zmluvy o predaji je kupujúci zároveň povinný prevziať majetok a záväzky zahrnuté do predaja, pričom o prevzatí sa spíše zápisnica.

Napriek istým špecifikám môžeme skonštatovať, že transakcia predaja podniku ako celku sa v svojej podstate výrazne neodlišuje od transakcie nákupu a predaja samostatných položiek majetku a záväzkov.

Účtovanie predaja podniku účtovnou jednotkou sa rôzni v závislosti od toho, či účtovná jednotka účtuje v sústave jednoduchého alebo podvojného účtovníctva. V našom článku sa zaoberáme len účtovnými jednotkami, ktoré účtujú v sústave podvojného účtovníctva. Účtovanie predaja podniku účtovnou jednotkou účtujúcou v sústave podvojného účtovníctva je v Slovenskej republike upravené v § 27 postupov účtovania pre podvojné účtovníctvo.

Účtovanie predaja podniku u predávajúceho

Pri predaji podniku alebo jeho časti sa **v účtovníctve predávajúceho** účtuje predávaný majetok alebo jeho časti na ľarchu nákladového účtu 548 – Ostatné náklady na hospodársku činnosť a záväzky v prospech výnosového účtu 648 – Ostatné výnosy z hospodárskej činnosti. Predajná cena sa účtuje na ľarchu účtu 371 – Pohľadávky z predaja podniku a v prospech účtu 648 – Ostatné výnosy z hospodárskej činnosti. Rozdiel súm zaúčtovaných na príslušných účtoch nákladov a výnosov viažucich sa k danej

transakcii predaja vyjadruje zisk alebo stratu z predaja podniku, **pre predávajúceho je predaj podniku teda výsledkovou transakciou.**

Čo sa týka ocenenia jednotlivých položiek majetku a záväzkov pri predaji podniku, tu je situácia jednoznačná. **Úbytok majetku a záväzkov sa uskutočňuje v takých cenách, v akých bol majetok či záväzky ocenené v účtovníctve predávajúceho.**

Predajom podniku podnikateľský subjekt nezaniká, nedochádza k ukončeniu jeho podnikateľskej činnosti. Naďalej vedie účtovníctvo, účtuje a vykazuje majetok a záväzky, ktoré neboli súčasťou predaja, vlastné imanie a pohľadávku za predaj podniku. Predávajúci sa môže rozhodnúť o ďalšej existencii a fungovaní podniku s rovnakým, podobným alebo odlišným zameraním alebo sa môže rozhodnúť aj pre zánik podniku. Podľa Obchodného zákonníka môže spoločnosť zaniknúť až po uplynutí jedného roka od predaja podniku.

Účtovanie nákupu podniku u kupujúceho

Prevzatie jednotlivých položiek majetku a záväzkov kupujúcim a ich ocenenie je samostatným účtovným problémom. Nakoľko pri predaji podniku **na kupujúceho prechádza všetok majetok a všetky záväzky**, nie je výnimkou, že sa u kupujúceho môže po kúpe podniku objaviť ďalší majetok či záväzky.

V účtovníctve kupujúceho sa kupovaný majetok podniku alebo jeho časti účtuje na ťarchu príslušných účtov majetku a prevzaté záväzky sa účtujú v prospech príslušných účtov záväzkov. Kúpna cena podniku alebo jeho časti sa účtuje v prospech účtu 372 – Záväzky z kúpy podniku. **Kúpa podniku je teda pre kupujúceho súvahová transakcia.**

Podľa § 25 ods. 1 písm. e) bodu 1. zákona o účtovníctve **kupujúci majetok a záväzky nadobudnuté kúpou podniku alebo jeho časti ocení reálnou hodnotou** podľa § 27 ods. 2 zákona o účtovníctve, bez ohľadu na kúpnu cenu podniku alebo jeho časti. Špecifikom kúpy podniku je skutočnosť, že sa reálnou hodnotou **neoceňuje len majetok a záväzky, ktoré boli vykázané v súvahe predávajúceho, ale aj tie, ktoré vykázané neboli z dôvodu, že nespĺňali kritériá pre ich vykázanie.** Typickým príkladom je napr. nehmotný majetok vytvorený vlastnou činnosťou. Z hľadiska predávajúceho sa tento majetok v jeho súvahe vykazať nemohol, pretože bol vytvorený vlastnou činnosťou. Avšak z hľadiska kupujúceho už nejde o majetok vytvorený vlastnou činnosťou, ale o majetok, ktorý je obstaraný kúpou, preto je potrebné takýto majetok identifikovať a spoľahlivo ho oceniť reálnou hodnotou. K takémuto nehmotnému majetku patria napr. know-how, licencie, obchodné značky, zákaznícke kmene, predmety priemyselných práv a iné výsledky duševnej tvorivej činnosti.

Podkladom pre zaúčtovanie predmetných účtovných prípadov v účtovníctve **predávajúceho i kupujúceho** je zmluva o predaji podniku a zápisnica, ktorá sa povinne vyhotovuje pri prevode a prevzatí vecí, práv, iných majetkových hodnôt a záväzkov, ako aj vystavené interné účtovné doklady.

V prípade, ak je kúpna cena podniku alebo jeho časti vyššia ako je reálna hodnota jednotlivých zložiek majetku a záväzkov, ktorou sa tento majetok a záväzky ocenia v účtovníctve kupujúceho podnik alebo jeho časť, v účtovníctve kupujúceho vzniká goodwill, ktorý sa účtuje na ľarchu účtu 015 - Goodwill. Ak je kúpna cena podniku alebo jeho časti nižšia ako je reálna hodnota jednotlivých zložiek majetku a záväzkov, ktorou sa tento majetok a záväzky ocenia v účtovníctve kupujúceho, v účtovníctve kupujúceho vzniká záporný goodwill, ktorý sa účtuje v prospech účtu 015 – Goodwill. Pri účtovaní goodwillu sa zisťuje, v akej výške sa v budúcnosti v súvislosti s goodwillom zvýšia ekonomické úžitky a v súvislosti so záporným goodwillom znížia ekonomické úžitky. Ak budúce zvýšenie ekonomických úžitkov bude pravdepodobne nižšie ako je výška goodwillu zaúčtovaná na účte 015 – Goodwill, príslušná časť goodwillu sa odpíše pri kúpe podniku alebo jeho časti. Takýto prípad môže vzniknúť vtedy, keď kupujúci zaplatil bez opodstatnenia predávajúcemu za podnik viac. Vzniknutý **záporný goodwill sa jednorazovo odpíše** v prospech účtu 551 – Odpisy dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku so súvzťažným zápisom na ľarchu účtu 075 – Oprávky ku goodwillu, teda ako zníženie nákladov. Na rozdiel od IFRS, kde sa záporný goodwill (resp. zisk z výhodnej kúpy) v súvahe nevykazuje vôbec, podľa slovenskej účtovnej legislatívy sa vykazuje na strane aktív ako dlhodobý nehmotný majetok s mínusovým znamienkom. Podľa zákona o účtovníctve, ak sa nedá životnosť goodwillu spoľahlivo odhadnúť, musí ho účtovná jednotka odpísať najneskôr do piatich rokov od jeho obstarania. Ak sa však spoľahlivo dá odhadnúť doba, počas ktorej bude goodwill prinášať ekonomické úžitky, **doba jeho odpisovania môže byť pokojne kratšia i dlhšia. Na prvotné zaúčtovanie goodwillu alebo záporného goodwillu sa nevzťahuje požiadavka účtovania o odloženej dani.** Ak v budúcnosti vznikne rozdiel medzi účtovnou hodnotou goodwillu a daňovou základňou goodwillu, napr. z dôvodu rôznych účtovných odpisov a daňových odpisov, potom sa na tento dočasný rozdiel odložené dané vzťahujú v prípade, ak pri prvotnom účtovaní goodwillu alebo záporného goodwillu nevznikol dočasný rozdiel, t. j. v prípade, ak odpisy goodwillu sú daňovo uznané. Tu je potrebné sledovať ako sa vyvíja daňová legislatíva.

Záver

Na základe vyššie uvedeného možno skonštatovať, že zmluvou o predaji podniku na kupujúceho prechádzajú všetky práva a záväzky, na ktoré sa predaj vzťahuje, všetky práva vyplývajúce z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva, ktoré sa týkajú podnikateľskej činnosti predávaného

podniku, práva a povinnosti vyplývajúce z pracovnoprávných vzťahov k súčasným zamestnancom podniku, ako i oprávnenie používať obchodné meno spojené s predávaným podnikom, ak to zmluva nevyklučuje. Prechod pohľadávok sa spravuje ustanoveniami o postúpení pohľadávok, na prechod záväzkov sa nevyžaduje súhlas veriteľa, predávajúci však ručí za splnenie prevedených záväzkov kupujúcim, pričom kupujúci je bez zbytočného odkladu povinný veriteľom oznámiť prevzatie záväzkov a predávajúci zas dlžníkom prechod pohľadávok na kupujúceho. Pre správne účtovné zobrazenie transakcie predaja podniku je mimoriadne dôležité pochopenie vzťahov medzi predávajúcim a kupujúcim daného podniku z obchodného hľadiska. Nakoľko účtovníctvo má verne a pravdivo zobrazovať danú transakciu, ak nechápeme podstatu transakcie a jej právnym dôsledkom, je takmer vylúčené, aby sme verne a pravdivo zobrazili danú transakciu v účtovníctve podnikateľa. Kľúčovým pre účtovné riešenie problematiky predaja, resp. kúpy podniku alebo jeho časti je pochopenie skutočnosti, že predaj a nákup podniku musíme vnímať ako transakciu s podnikom ako ekonomickým celkom, ktorý je predávaný resp. kupovaný za kúpnu cenu stanovenú ako výsledok ponuky a dopytu po danom podniku. Pri kúpe podniku sa spravidla kúpna cena odvodzuje od hodnoty podniku ako celku. Racionálnym dôsledkom tejto skutočnosti je, že v účtovníctve kupujúceho sú jednotlivé položky majetku a záväzkov ocenené v reálnej hodnote, ktorá nahrádza obstarávaciu cenu pre jednotlivé položky, ktoré sú v účtovníctve samostatne sledované a tiež, že kúpna cenou ako peňažné vyjadrenie hodnoty podniku sa bude líšiť od súčtu reálnych hodnôt jednotlivých položiek majetku a záväzkov, ktorými budú predmetné položky majetku a záväzkov ocenené v účtovníctve kupujúceho. Pri kúpe podniku teda spravidla vznikne goodwill resp. záporný goodwill, ako druh nehmotného majetku, ktorý kvantifikuje špecifické podmienky, v ktorých podnik uskutočňuje svoju činnosť. Vo svojej podstate sa však transakcia predaja podniku významne nelíši od transakcie predaja, resp. kúpy jednotlivého majetku. Predaj podniku je výsledkovou transakciou, pričom kúpa podniku je súvahovou transakciou.

